

Verzameling knelpunten

Non-paper KANSRIJKE OPLOSSINGSRICHTINGEN WERKAGENDA 18-18+

Versie 17 augustus 2017

In het kader van de Werkagenda 18-18+, en het hieraan gekoppelde traject 'overgang naar volwassenheid, 18- / 18+, 16-27' zijn op 4 domeinoverstijgende thema's knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen geformuleerd. Deze thema's zijn (1) levensloopbenadering, (2) JeugdGZZ/volwassenenGGZ, (3) de driehoek onderwijs-arbeidsmarkt-zorg en (4) inkomen en schulden - en hierbinnen ook huisvesting). **Deze lijst is opgesteld door vertegenwoordigers vanuit Rijk en gemeenten en dient om mogelijke oplossingsrichtingen met de verschillende partijen zowel in het veld als op gemeentelijk en Rijksniveau te kunnen bespreken: zijn ze kansrijk en zouden het oplossingen zijn voor een soepelere overgang naar volwassenheid?**

De onderstaande lijst is het resultaat van de inbreng van betrokken partijen (departementen, VNG, gemeenten, aanbieders, professionals, verzekeraars, maatschappelijke organisaties, wetenschappers, ervaringsdeskundigen, jongeren en hun (pleeg)ouders). De inbreng kwam naar voren in de themasessies van de werkagenda en in andere bijeenkomsten rond het thema 'overgang naar volwassenheid' / 18- 18+ / 16-27', en daarnaast in een aanpalend traject van de ministeries van SZW en OCW, die samen met de G32 knelpunten en oplossingsrichtingen in beeld brengen om de samenhang tussen onderwijs en arbeidsmarkt te versterken. Ook verdiepende gesprekken binnen departementen, met ouders van kwetsbare kinderen en andere stakeholders hebben bijgedragen aan de lijst. Deze lijst bevat ook een selectie van oplossingsrichtingen waar zorgaanbieders en gemeenten zelf al mee aan de slag kunnen. Dat gebeurt oa binnen de context van het programma Sociaal Domein waar gemeenten en departementen olv BZK een aantal thema's, waaronder de Werkagenda 18-18+, de komende periode uitwerken.

De lijst bevat bovendien oplossingsrichtingen die politiek gevoelig zijn en waarvan momenteel door de kabinetsformatie nog geen inschatting te maken is, of een nieuw kabinet deze zal steunen. De inhoud is grotendeel besproken met betrokken departementen, maar niet in de vorm van besluitvorming of instemming voorgelegd. Hierover zal de komende maanden nog nadere afstemming en overeenstemming tussen Rijk, gemeenten, branches, beroepsorganisaties en jongeren zelf moeten plaatsvinden in de daarvoor geëigende gremia. Er wordt zoveel mogelijk bij bestaande overleggen en bijeenkomsten aangesloten en waar nodig worden apart bijeenkomsten georganiseerd om stakeholders te bereiken.

Op 27 november wordt een Jongvolwassentop georganiseerd door het Rijk (ministeries van VWS, SZW, OCW en VenJ), gemeenten (G4, G32, VNG en Divosa) en NJi. Doel is te komen tot bestuurlijke commitment over oplossingen voor de problematiek rondom deze kinderen en jongvolwassenen. In de aanloop naar 27 november zal een werkgroep van bovengenoemde partijen de voorbereidingen voor deze top voor haar rekening nemen.

Bij de oplossingsrichtingen is steeds een inschatting gemaakt van hoe snel een resultaat geboekt zou kunnen worden. **De lijst is een inventarisatie, hierover zijn nog geen besluiten genomen of afspraken gemaakt. Voor een aantal politieke knelpunten is het volgende kabinet aan zet om hier besluiten over te nemen. De lijst is niet uitputtend en staat uiteraard open voor aanvullingen of opmerkingen.**

Thema 1- Levensloop (VenJ, VWS, SZW, gemeenten)

Beoogd resultaat #1:

Een jongvolwassene kan gebruik maken van de voorziening die het meest passend is bij de hulpvraag, of het nu een Wmo-voorziening (18+) of Jeugdwet-voorziening (18-) is, ongeacht de vraag of hij 18- is of 18+.

Knelpunt #1:

Op basis van de Wmo2015 kan maatschappelijke ondersteuning alleen voor 18+ geboden worden, niet voor 18-. Verlenging van de Jeugdwet is mogelijk na 18+, mits voor 18 jaar de hulpvraag bekend is en is aangevangen, en hulp wordt hervat binnen 6 maanden na de 18e verjaardag. De leeftijdsgrenzen vormen nu een belemmering voor gemeenten om vanuit de bedoeling maatwerk te kunnen leveren. Dit betreft met name het inzetten van de WMO voor 18-.

Indien er sprake is van een voorliggende voorziening zoals bij hulp op het gebied van GGZ en LVB-problematiek, dan ligt verlenging niet voor de hand, omdat de kosten dan bij de gemeente komen te liggen. Als je een Wmo-voorziening wilt inzetten voor een jeugdige (18-) bekostigd vanuit de Jeugdwet, moet deze Wmo-voorziening aan de kwaliteitseisen van de Jeugdwet voldoen, bijv. m.b.t. registratie medewerkers in SKJ. Omdat deze verschillende wetten stellen verschillende kwaliteitseisen aan de voorzieningen/professionals, is het lastig voor gemeenten om het aanbod op maat in te zetten.

Oplossingsrichtingen #1:

A: Het aanpassen van leeftijdsgrenzen of voorwaarden in wetgeving Jeugdwet/Wmo voor adolescenten

Om de gemeenten de mogelijkheid te geven om 17-jarigen al een WMO-voorziening te bieden, zonder dat voldaan zou hoeven worden aan de kwaliteitseisen van de Jeugdwet -is een wetswijziging nodig. De kwaliteitseisen van de Jeugdwet kunnen door een wetswijziging buiten toepassing laten als voor een jeugdige 18- minner een Wmo-voorziening als best passende aanbod wordt ingekocht, vanuit de Wmo toestaan dat Wmo-voorziening aan 18- wordt aangeboden. E.e.a omgeven door criteria.

- Actiehouder: Rijk/VWS
- Aard van oplossingsrichting: wetswijziging
- Benodigde termijn: >2 jaar
- Gedoe voor gemeenten/aanbieders: weinig
- Resultaat: Optimaal: versoepeling wet geldt voor alle gemeenten en voor een bepaalde groep omschreven adolescenten.
- Ter besluitvorming volgend kabinet: ja

B: Gemeenten stimuleren tot meer flexibele inkoop Wmo/Jw

Gemeenten kunnen in hun inkoop ook inzetten op een doorlopende zorglijn door voor zowel de Jeugdwet als de WMO-voorziening dezelfde inkoper te contracteren. Gemeenten kunnen ook flexibeler zijn in het inkopen van een Jeugdwetvoorziening (bijv. jeugdhulp of jeugd-GGZ) vanuit Wmo-budget en vice versa. Den Haag koopt zo bijvoorbeeld flexibel in met een 'frictiekostenpot'.

- Actiehouder: gemeenten
- Aard van oplossingsrichting: aanpassen lokale regelgeving omtrent inkoop
- Termijn: per gemeente <1 jaar
- Gedoe voor gemeenten/aanbieders: veel
- Resultaat: Ten dele: niet iedere gemeente zal deze oplossing uitwerken.
- Ter besluitvorming volgend kabinet: nee - kan in werking worden gezet.

Beoogd resultaat #2:

Aanvraagtermijnen zijn voldoende ruim zodat jongeren ruim voor het 18^e jaar voorzieningen en ondersteuning kunnen aanvragen, zodat tijdig duidelijk is op welke voorzieningen ze aanspraak maken. Een aantal voorzieningen zou voor de achttiende verjaardag ook beschikbaar moeten zijn.

Knelpunt #2:

Bij het aanvragen van voorzieningen worden veelal minimumleeftijden en aanvraagtermijnen gehanteerd. Hierdoor kunnen jongeren niet altijd vanaf de dag van hun 18^e verjaardag de benodigde ondersteuning ontvangen of bestaat onzekerheid over de 18+ toekomst.

Voorschotten worden doorgaans niet verstrekt. Er is een veelheid aan verschillende termijnen. Soepele omgang met aanvraagtermijnen is ook nodig als de termijnen op elkaar ingrijpen, of er een zekere volgorde bestaat tussen het aanvragen van voorzieningen. Voorbeelden hiervan zijn een indicatie voor WLZ bij CIZ (termijn 3 maanden voor 18^e, terwijl bij afwijzing vervolgens te laat een Wmo-voorziening moet worden aangevraagd om op de 18^e verjaardag in te kunnen gaan). Een ander voorbeeld is het inschrijven bij een woningcorporatie vanaf 18 jaar of de 4-weken zoektermijn bij het aanvragen van een uitkering.

Oplossingsrichtingen #2

Rond het 18e jaar de mogelijkheid bieden de uitkering, studiefinanciering, huisvesting ed. eerder aan te laten vragen en eerder in laten gaan (voor het 18e jaar) Tevens aanvraagtermijnen en uitkeringstermijnen versoepelen van uitkering, studiefinanciering, inschrijven woningcorporatie en overdracht CIZ en Jeugdwet naar WLZ/Wmo beter regelen.

Het zou regulier moeten worden dat alle aanvragen ruim voor het 18e jaar aangevraagd kunnen worden. Dat moet niet per gemeente of per instantie verschillen. Ook de wijze van bevoorschotting zou niet per gemeente moeten verschillen. Er is een veelheid van dit soort termijnen bekend.

- Actiehouder: Rijk/departementen/gemeenten
- Aard van oplossingen: aanpassen regelgeving, waarschijnlijk geen wetwijzigingen
- Termijn: < 1 jaar
- Gedoe voor gemeenten/aanbieders: weinig
- Ter besluitvorming volgend kabinet: nee- kan in werking worden gezet.

Enkele voorbeelden

A: Indicatie WLZ/Zvw/Wmo: CIZ kan op je 17^e nog niet aangeven of je op je 18^e WLZ-geïndiceerd wordt. CIZ hanteert termijn om 3 maanden voor 18^e verjaardag aanvraag te doen. Dit kan wat langer duren, indien CIZ aanvraag vervolgens afwijst, ben je te laat met verzoek aan gemeente voor Wmo-voorziening/PGB binnen aanvraagtermijn, waardoor je op je 18^e niet direct ondersteuning ontvangt.

Ander voorbeeld: CIZ geeft alleen indicatie LVB af voor 18+ af, als bij 18- is vastgesteld dat het lage IQ een veroorzaakt wordt door LVB (en bijv. niet door niet-aangeboren hersenletsel). Dit zou ondertussen al opgelost zijn in regelgeving (LVB indicatie nu op basis van melding behandelaar mogelijk) maar in de praktijk wordt aan oude regel vastgehouden.

Ook de indicatie voor IKZ (Intensieve Kindzorg) -en EMB-kinderen (Ernstig Meervoudig Beperkt) na de 18^e verjaardag levert veel onzekerheid op m.b.t. indicering als het gaat om het toekennen van zorg en inkomen. De indicering bepaalt ook waar deze jongeren kunnen gaan wonen.

- Actiehouder: Rijk/VWS/DLZ/CIZ
- Aard van oplossing: geen wetwijziging, geen politieke beslissing nodig (afspraken gemaakt met VWS/DLZ met CIZ; aanvraag WLZ kan eerder, verwerkingstermijn kan korter, warme doorverwijzing, LVB vaststellen na 18^e is mogelijk na diagnose behandelaar: CIZ houdt vast aan oude routine)
- Gedoe voor gemeenten/aanbieders: weinig
- Resultaat: verminderen wal – en- schip rondom de 18^e verjaardag.
- Ter besluitvorming volgend kabinet: nee: kan in werking worden gezet

B: Aanpassing DUO: OV kaart automatisch stoppen bij signaal dat iemand opleiding is gestopt om schuld te voorkomen en de gift bij mbo 1 en 2 stoppen na 4 weken (ipv 8 weken) afwezigheid (cf RMC wetgeving). Beide aanpassingen zijn nodig om schulden voor MBO-ers te voorkomen. Door onwetendheid ontstaan deze te gemakkelijk. Studenten die afwezig zijn, moeten sneller de financiële consequenties voelen.- Actiehouder: Rijk/ OCW/scholen

Aard van oplossing: wijziging regelgeving.

Beoogd resultaat #3:

Financiële ondersteuning verlengde pleegzorg tot 23 jaar en voogdijregeling AMV-ers

Knelpunt #3:

Pleegkinderen worden geacht zich vanaf hun 18^e verjaardag zelf te redden, terwijl dit vaak nog te vroeg is om zelfstandig zonder begeleiding te functioneren.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor pleegzorg en dus ook of de pleegzorg wordt verlengd. Financiering voor pleegzorg is in principe tot 18 jaar, verlengde pleegzorg tot 23 jaar is mogelijk door gemeente vanuit Jeugdwet. Naarmate er meer gebruik van gemaakt wordt, hebben gemeenten meer middelen nodig.

Er is een actieplan Pleegzorg opgesteld. In het kader van de overgang naar volwassenheid zijn drie punten belangrijk: voldoende pleegouders (ook na 18 jaar), individuele financiële vergoedingen voor pleegouders met kinderen boven de 18 jaar en de vergoeding door het Rijk voor verlengde pleegzorg.

Voor AMV's/ Vluchtelingenkinderen ligt het knelpunt tussen voogdijorganisatie Nidos/gemeenten/Rijk (VenJ/SZW) over wie verantwoordelijk is om verlengde zorg voor huisvesting/inkomen/scholing/integratie voor AMV's te betalen, ook omdat deze AMV's in aantal gemeenten geconcentreerd is. Op dit moment is verlenging voogdij slechts bij grote uitzondering mogelijk, en stopt begeleiding terwijl deze jongeren soms nog maar een half jaar in de gemeente wonen.

Oplossingsrichtingen #3:

A: Financiering verlengde pleegzorg 18-23 jaar In het kader van het actieplan Pleegzorg wordt gekeken naar de individuele financiële vergoedingen voor pleegouders met kinderen boven de 18 jaar en de vergoeding door rijk voor verlengde pleegzorg. Afhankelijk van de uitkomsten van deze onderzoeken is aanpassing nodig om pleegzorg voor 18+ beschikbaar te houden.

- Actiehouder: Rijk (VWS)
- Aard van oplossingsrichting: (PM)/financiering)
- Termijn: < 1 jaar
- Ter besluitvorming nieuw kabinet: nnb

B: Gelijktrekken voogdijregeling: vergelijkbare financiering voor begeleiding van jonge statushouders ook bij 18+:

Voogdijregeling statushouders kan in uiterste geval met 6 maanden worden verlengd. De begeleiding van 18+AMV's met een verblijfstatus is per gemeente verschillend en is vaak lastig te regelen. Gemeenten hebben dit aangekaart bij het Rijk.

- Actiehouder: Rijk (VenJ/VWS/SZW) en VNG
- Aard van oplossingsrichting: aanpassen regelgeving/financiering?(PM)
- Gedoe voor gemeenten/aanbieders: PM
- Termijn: < 1 jaar
- Ter besluitvorming nieuw kabinet: ja
- Gemeenten kunnen nu al begeleiding financieren uit Wmo of verlengde pleegzorg.

Beoogd Resultaat #4:

Ondersteuning bieden aan een 18+ jongere die vanuit een jeugdhulpinstelling komt desnoods onvrijwillig in geval van zorgmoeheid.

Knelpunt #4:

Sommige jongeren die langdurige zorg hebben gekregen tot hun 18^e, zijn zorgmoe op hun 18e en vertrekken direct uit de jeugdhulpinstelling, terwijl hun behandelaren of ouders vinden dat ze langer behandeld moeten worden om voldoende zelfredzaam te worden.

Op dit moment is het niet mogelijk een kinderbeschermingsmaatregel na het 18e jaar voor te zetten, hoewel de ontwikkeling van het kind en de situatie daar misschien wel om vraagt. Het lukt hulpverleners en ouders niet goed om jongeren te motiveren om vrijwillig na hun 18e jaar te blijven in een instelling, jongeren zijn vaak zorgmoe. Jongeren kunnen hierdoor op straat terecht komen, de kans is groter in geval van ernstige problematiek of LVB. Er is een risico dat jongeren dakloos raken, schulden maken en in criminaliteit terechtkomen.

Oplossingsrichtingen # 4:

A: Toekomstplan: Jeugdhulpverleners beginnen eerder met het voorbereiden op volwassenheid, eerder oefenen

met zelfstandigheid, voorbereiden op zelfstandigheid, warme overdracht aan gemeenten. Inkoop door gemeente van zelfde jeugdhulp en WMO-aanbieders, zodat 18+ dezelfde hulpverlener kan houden als bij 18-, ivm risico dat de jongere afhaakt bij toewijzing aan nieuwe hulpverlener.

Randvoorwaarde bij het toekomstplan is een warme overdracht van jeugdhulpinstellingen naar de gemeente waar de jongere zich gaat vestigen. Jongeren die uit een instelling vertrekken na behandeling, zijn nu niet altijd bekend bij de gemeente waar ze zich gaan vestigen. Hierdoor is ook hun ondersteuningsbehoefte niet bekend. Knelpunten voor warme overdracht: Het begeleiden van een jongere naar gesprekken in de gemeente waar 18+ er zich gaat vestigen wordt door jeugdhulpverleners niet altijd gezien als hun werk, aanbieders hebben het beeld dat ze uren die besteed worden aan dit soort zorg niet kunnen declareren bij de financiers/gemeenten. Knelpunten voor gegevensoverdracht: privacywetgeving verhindert dat jeugdhulpaanbieders persoonlijke gegevens – zonder toestemming van cliënt- kunnen doorsturen aan bijvoorbeeld W&I-loket gemeente. Mèt toestemming is dit al wel mogelijk.

- Actiehouder: gemeenten / VWS/aanbieders
- Aard van oplossingsrichting: faciliteren en communiceren
- Gedoe voor gemeenten/aanbieders: ja
- Termijn: <1 jaar
- Ter besluitvorming volgend kabinet: nee

B: Goedkeuring Wet Zorg en dwang (Wzd) door Eerste Kamer en implementatie

- **Wzd heeft meer mogelijkheden tot onvrijwillige zorg** voor jongeren met psychiatrisch problematiek, op basis van ernstig nadeel, mogelijk via behandelplan en aanvraag door CIZ bij rechter (niet voor iedere jongvolwassene in doelgroep van toepassing, en vaak pas nadat ernstig nadeel is opgetreden).
- **Uitwerking Amendement Keijzer:** Dit amendement bij de Wzd voorziet voor een kleine groep in de mogelijkheid om een voorwaardelijke machtiging af te geven, gecombineerd met het maken van afspraken met een jongvolwassene, zodat gedwongen opname kan worden ingezet indien een jongvolwassene zich niet houdt aan de gemaakte afspraken dan wel aanwijzingen. Het gaat om een kleine groep jongvolwassenen tot 23 jaar met LVB danwel psychische stoornis, die voldoende begrijpt dat de consequentie van schenden gemaakte afspraken/door rechter opgelegde voorwaarden is dat gedwongen opname volgt, goede implementatie noodzakelijk, betrekken CIZ..
 - Actiehouder VWS en VenJ samen met orthopedagogische centra
 - Aard van oplossingsrichting: wetswijziging
 - Gedoe voor gemeenten/aanbieders: ja, uitvoering van amendement vraagt om zorgvuldigheid en mogelijk zal rechter zeer streng zijn
 - Termijn: 1 à 2 jaar
 - Ter besluitvorming volgend kabinet: nee

C. Gedwongen zorg na 18 jaar

Uit onder meer het rapport van het WODC over gedwongen zorg na 18 jaar blijkt het noodzakelijk om de doelgroep goed in kaart te brengen en vervolgens na te gaan welke vormen van verplichte (na)zorg gewenst is voor deze groep kwetsbare jongeren na een kinderbeschermingsmaatregel. Dit doelgroepenonderzoek wordt de komende tijd uitgevoerd.

Het WODC rapport maakt duidelijk dat er geen wettelijke mogelijkheden zijn om na 18 jaar dwang op te leggen op grond van verlenging van kinderbeschermingsmaatregelen. Momenteel bekijken we of er toch mogelijkheden zijn jongvolwassenen blijvend te beschermen, ook na hun 18e jaar. We verkennen deze opties onder de titel 'adolescentenbescherming'. Parallel worden ook andere opties verkend zoals de mogelijkheid van de jeugdbeschermer als mentor; mentorschap met aanwijzigingsbevoegdheid etc.

- Actiehouder: VenJ en VWS.
- Aard van oplossingsrichting: nnb
- Termijn: 1 à 2 jaar
- Ter besluitvorming volgend kabinet: nnb

Beoogd Resultaat #5:

Maatregelen gericht op verbetering Adolescentenstrafrecht en nazorg na detentie voor jongvolwassenen, en het verbeteren van samenwerking tussen gemeenten, instellingen en rechterlijke macht rond veiligheid en zorg. (VWS/VenJ)

Knelpunt #5:

Jongvolwassenen die uitstromen uit detentie ervaren knelpunten bij inschrijven in woonplaats, vinden van huisvesting, zorg en inkomen.

Oplossingsrichtingen # 5:

- Actiehouder: Rijk / VenJ / OM / RvdK
- Aard van oplossing: wetswijziging, aanpassing beleid en werkafspraken
- Termijn: > 2 jaar
- Gedoe voor gemeenten: ja
- Ter besluitvorming volgend kabinet: ja

A. Aanpassing woonplaatsbeginsel voor jongeren uit JJI (actie is onderdeel wijziging woonplaatsbeginsel Jeugdwet)

Jongeren die na detentie uitstromen uit de JJI en ouder zijn dan 18 jaar zijn de verantwoordelijkheid van de gemeente waar de jongere zich inschrijft conform het woonplaatsbeginsel. Dat is afhankelijk van waar de jongere zich wil vestigen of waar gepaste hulp voor de jongere wordt ingezet. Die gemeente is dan ook verantwoordelijk voor eventuele nazorg en (jeugd)reclassering. Het woonplaatsbeginsel voor jeugdigen tot 18 jaar wordt aangepast. Voortaan wordt de woonplaats van de jongere waar de jongere woonde voor zijn verblijf in een residentiële setting bepalend. Gekeken wordt of deze verandering ook soelaas biedt voor jongeren in detentie (zowel jeugdreclassering als Adolescentenstrafrecht)

B. Positie gemeenten bij nazorg detentie

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de nazorg van detentie en zien voor zichzelf een rol bij het trajectberaad nazorg na detentie. De komende periode worden pilots opgezet om de betrokkenheid van de gemeente bij de trajectberaden nazorg na detentie vorm te geven. Ook vinden pilots plaats met gemeenten in het kader van VIV-JJ (kleinschalige voorzieningen). Afhankelijk van de uitkomsten van de pilots is nadere wijziging van wets- of regelgeving of beleid nodig.

C. In- en uitstroomgegevens JJI (aan gemeenten).

Via Dpan meldingen ontvangen gemeenten informatie over de in- en uitstroom van volwassenen uit een PI. Tot voor kort was hierbij ook informatie over de zorg aan de volwassene opgenomen. Voor minderjarigen ontvangen ze echter geen meldingen over in- en uitstroom uit een JJI. De Raad voor de Kinderbescherming levert deze gegevens aan bij de gecertificeerde instelling, maar niet rechtstreeks bij de gemeente. De vraag is of gemeenten deze gegevens – naar analogie van de Dpan meldingen bij volwassenen - ook zouden moeten ontvangen om een goed zicht te hebben op de JJI in- en uitstroom om zodoende voorbereidend werk te kunnen verrichtend t.b.v. de uitstroom van deze jongeren? Immers, de gemeente is verantwoordelijk voor de nazorg, niet de GI. Een verbetering van de gegevensuitwisseling tussen JJI en gemeenten vraagt mogelijk een aanpassing van de wetgeving (grondslag gegevensuitwisseling).

D. Schone lei bij overgang naar PI

Bij nazorg na detentie is er nu nog een knip tussen jongeren en volwassenen. Er vindt geen informatie-overdracht plaats. Wanneer een jongere uitstroomt uit een JJI en later in een PI terecht komt is er geen informatie beschikbaar over zijn/haar nazorgtraject bij (uitstroom uit) de JJI eruit heeft gezien. Voor het nazorgtraject bij uitstroom uit de PI kan het bevorderlijk zijn om te weten hoe het nazorgtraject na uitstroom uit de JJI eruit zag om dubbeling in trajecten te voorkomen. Voor een implementatie is een goede analyse van de informatiebehoefte noodzakelijk.

E. Adolescentenstrafrecht: aanpassing nav procesevaluatie

Momenteel vindt er (proces)evaluatie van het Adolescentenstrafrecht plaats. Deze procesevaluatie loopt door tot in 2018. Bij de evaluatie wordt ook een knelpunt meegenomen dat inzetten van (verlengde) jeugdhulp na vonnis wel door GI, maar niet door 3RO kan. Voor de 18- / 18+ doelgroep is dit van belang.

Een knelpunt dat mede door de ASR helder aan het licht is gekomen, maar niet exclusief voor ASR geldt, is dat de rechter voor het jeugdstrafrecht beslist (mede op basis van voorstel reclassering) welke hulp wordt ingezet, en waar. Deze beslissing van de rechter kan problemen opleveren wanneer de ingekochte zorg van de gemeente niet aansluit op de beslissing van de rechter. Dit is anders bij jeugdhulp in het gedwongen kader, waarbij de GI overlegt met de gemeente over

de inzet van de hulp. Eea heeft al geleid tot afspraken tussen de reclassering en de gemeenten voorafgaand aan de zitting. Maar desondanks kan een rechter nog anders besluiten. De vraag is of de rechter zo specifiek moet aangeven welke hulp er waar ingezet wordt. Hij zou nog steeds wel het 'wat' moeten bepalen, maar niet het 'hoe'. Lopende de evaluatie wordt onderzocht of het vaak voorkomt dat de rechter afwijkt van het voorstel van de reclassering en hoe de gemaakte afspraken tussen gemeenten en reclassering lopen.

F. Moratorium

Met een moratorium wordt bedoeld het inbouwen van een periode tijdens detentie waarbij alles zoveel mogelijk in stand blijft zoals voor detentie gold: geen aanpassing adres in BRP, geen opschorting zorgverzekering, wel opschorten uitkeringen maar niet beëindigen. Dit scheelt enorm veel administratieve lasten en dan kan recht daarna weer "herleven". Gedacht wordt aan een periode van tot 4 maanden detentie. Met een moratorium voorkom je een hoop rompslomp na detentie, met name bij kortgestraften. Eerste insteek zou dan ook de jongvolwassenendoelgroep moeten zijn.

- G. Domeinoverstijgende ketensamenwerking tussen veiligheid en zorg wordt steeds belangrijker.** In de praktijk wordt die noodzaak in de wijken gevoeld, maar bijvoorbeeld ook in de veiligheidshuizen en op de ZSM-tafels. De Veiligheidshuizen Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond, het Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant en het Actiecentrum Veiligheid en Zorg Amsterdam hebben onderzocht welke mogelijkheden er zijn om tot een kader te komen voor domeinoverstijgende informatie-uitwisseling rond zorg en veiligheid. De drie behoeften die geïdentificeerd zijn, zijn voor kwetsbare jongeren in de overgang naar volwassenheid ook van belang. Het actieplan van de veiligheidshuizen met de ministeries van VenJ, VWS, BZK, de VNG en GGZ Nederland dat hier uit voort komt vraagt om specifieke wet- en regelgevingstrajecten en scholing.

Thema 2: Overgang JeugdGGZ/VolwassenenGGZ (VWS, gemeenten, aanbieders, zorgverzekeraars)

Beoogd Resultaat #6:

Het wegnemen van belemmeringen in de toegang tot JeugdGGZ/Volwassenen GGZ

Knelpunt #6:

A. Jongeren kunnen na hun 18^e verjaardag niet altijd meer terecht bij dezelfde behandelaar (bv vanwege ontbreken contract met zorgverzekeraar jongere)

B. Jongeren vermijden GGZ zorg vanwege het eigen risico.

Oplossingsrichtingen # 6:

A: Bij verwijzing naar de Jeugd-GGZ van bv. 16-jarige moet de gemeente/verwijzer rekening houden met de voortzetting van de hulp na het 18^e jaar

- **Wellicht kan met zorgverzekeraars worden afgesproken dat gedurende overgangstermijn van 1 jaar na het 18^e jaar de behandeling altijd vergoed wordt door de zorgverzekeraar,**
- **Faciliteren overleg zorgverzekeraars-gemeenten**
 - Actiehouder: Rijk /VWS
 - Aard van oplossingsrichting: faciliteren overleg
 - Gedoe voor gemeenten/aanbieders:veel
 - Termijn: <1 jaar
 - Ter besluitvorming volgend Kabinet: nee – dit kan in werking worden gezet

B: Gemeenten betalen eigen bijdrage 18+ (jeugd) GGZbv

- Actiehouder: Gemeenten
- Aard van oplossingsrichting: financieel
- Gedoe voor gemeenten/aanbieders: veel
- Termijn: <1 jaar
- Politiek gevoelig ; ja/nee – gemeenten die willen, kiezen nu al voor betalen eigen bijdrage.

C: Geen eigen risico voor kwetsbare jongeren voor GGZ-behandeling als vervolg op JeugdGGZ

- Actiehouder: Rijk/VWS
- Aard van oplossingsrichting: wetswijziging
- Gedoe voor gemeenten/aanbieders: geen
- Termijn: >2 jaar
- Ter besluitvorming volgend Kabinet; ja

Thema 3: Driehoek onderwijs-arbeidsmarkt-zorg (SZW, OCW, gemeenten (mn G32), VWS)

Beoogd Resultaat #7:

Doorgaande ontwikkeling van jongere centraal zetten : Integraliteit van gemeenten verbeteren op driehoek onderwijs- arbeidsmarkt zorg /stimuleren ontcoeking binnen het sociaal domein om te voorkomen dat jongvolwassen uitvallen op school of arbeidsmarkt.

Knelpunt #7:

Kwetsbare jongeren krijgen onvoldoende ondersteuning om een startkwalificatie te halen en aan het werk te gaan. Kwetsbare jongeren vallen uit in onderwijs of op arbeidsmarkt.

De domeinen onderwijs, Jeugdzorg en arbeidsmarkt zijn nog onvoldoende met elkaar verbonden om jongeren zo te ondersteunen dat ze een startkwalificatie halen en een baan vinden en houden.

Oplossingsrichtingen # 7:

- Actiehouder: Rijk (VWS, OCW en SZW) en gemeenten, gemeenten, aanbieders, scholen
 - Aard van oplossingsrichting: faciliteren, geen wetswijziging (behalve eventueel privacywetgeving)
 - Gedoe voor gemeenten/aanbieders: ja veel gedoe (er is veel mogelijk maar geeft gedoe)
 - Termijn: 1-2 jaar?
 - Ter besluitvorming volgend Kabinet: nee, kan al in werking worden gezet.
(m.u.v. privacywetgeving: politiek gevoelig)
-
- **Faciliteren pilots** (bv. Citydeal) gericht op integrale financiering sociaal domein /innovatiepotje voor subsidie (subsidie waar gemeenten aanspraak op kunnen maken wanneer ze integrale visie op sociaal domein inzetten)
 - **Afspraken maken over/bevorderen van transparantie tussen gemeenten en onderwijs.** Inzicht in elkaars budgetten is nodig om samen afspraken te kunnen maken over bekostigingen.
 - **In kaart brengen van mogelijkheden en onmogelijkheden privacywetgeving.** Instellen van één centraal punt waar informatie over wat wel en niet mag beschikbaar is.
 - **Aanpassen privacywetgeving om warme overdracht tussen organisaties mogelijk te maken** (zie #3C/4C)
 - **Financiële prikkel organiseren voor gemeenten om jongere die geen uitkering vraagt toch op te zoeken: het gaat om een 18+-er die geen uitkering aanvraagt, maar ook geen werk heeft en geen opleiding volgt, die geen zorgbehoefte bij gemeente aangeeft: die worden nu niet geactiveerd.**(zie ook boven 4C)
 - **Financiële prikkel voor scholen om minder kansrijke jongeren toch aan te nemen:** scholen wijzen jongeren af met een lage kans op succesvol afronden van de opleiding, scholen zijn niet geneigd dit soort leerlingen een tweede kans te geven, omdat ze op prestaties worden afgerekend.
 - **Belonen van effect op outcome niveau** (bv. Arbeidsmarktbevestiging in plaats van diplomabekostiging)
 - **Regionale samenwerking stimuleren,** bijvoorbeeld een gemeenschappelijk in- en overzicht over de middelen van centrumgemeenten en contactscholen van de regio
 - **Kennisdeling op het gebied van regionale samenwerking**
 - **Creëren van inzicht in de opbrengsten van preventieve uitgaven.** Hierbij moet ook het kostenbewustzijn van sociale wijkteams worden vergroot

Thema 4: Inkomen en schulden (SZW, BZK, VWS)

Beoogd Resultaat #8:

Huisvesting en inkomen : Meer betaalbaar aanbod van kamers/studio's voor kwetsbare jongeren .

Knelpunt #8:

Kwalitatief en Kwantitatief: Te weinig passend aanbod huisvesting 18+ (met of zonder begeleiding, bescherming, ambulante begeleiding)

Oplossingsrichtingen # 8:

A: Rijk ondersteunt en faciliteert samenwerking tussen gemeente, woningcorporatie en zorgverzekeraar en aanbieders om aanbod huisvesting voor jongvolwassenen te vergroten.

Gemeenten ondersteunen bij visieontwikkeling op huisvesting kwetsbare jongvolwassenen en o.a. ontwikkeling lokaal Toetsingskader (nu gemeenten taak hebben overgenomen van CIZ- voorheen AWBZ).

- Actiehouder: gemeenten /BZK/VWS
- Aard van oplossingsrichting: faciliteren, geen wetswijziging
- Gedoe voor gemeenten/aanbieders: ja (zelf oplossen, financiering)
- Termijn: <1 jaar
- Ter besluitvorming volgens Kabinet: nee

B. Experimenten met leefbudgetten, woonruimte en begeleiding voor kwetsbare jongeren van zestien tot achttien. Dit ter voorkoming van jeugdhulp met verblijf, in het bijzonder voor jongeren die geen beroep kunnen doen de zorgplicht van ouders. . Een voorbeeld is het deels financieren van huur voor kwetsbare jongeren vanuit de Wmo, zodat ze huurtoeslag kunnen ontvangen. Investeren in huur is goedkoper voor gemeente en Rijk samen dan het alternatief van het plaatsen in een instelling, met als bijkomend voordeel dat jongeren 'zo gewoon mogelijk ' kunnen wonen. Een ander voorbeeld is het experimenteren met leeftijden, soms kan een 16-jarige met wat begeleiding al goed op zichzelf wonen. Actiehouders: gemeenten, woningcorporaties, Rijk/BZK

- Aard van oplossingsrichting: faciliteren samenwerking op lokaal/regionaal niveau
- Gedoe voor gemeenten: veel (zelf doen)
- Ter besluitvorming nieuw Kabinet: nee- kan al in werking worden gezet.

C: Betaalbaar maken van kamers/studio's voor jongeren:

- **Huurprijs beneden de kwaliteitskortingsgrens (€ 414,02 per maand), waardoor jongere in aanmerking komt voor voor huurtoeslag.**
- Verhoging van de kwaliteitskortingsgrens voor jongeren in de grote steden, daar waar de huur van kamers/studio's aantoonbaar hoger ligt, zodat (kwetsbare) jongeren ook betaalbare zelfstandige woonruimte kunnen vinden in steden als Utrecht en Amsterdam.
- Verhogen huurtoeslag voor jongeren in de grote steden, daar waar huur van kamers/studio's aantoonbaar hoger ligt.
- Aanpassen kostendelersnorm en voorwaarden huurtoeslag voor huisvesting meerdere jongeren in 1 huis. Vaak zijn gezinswoningen goedkoper om jongeren gezamenlijk te huisvesten, maar kunnen zij hierdoor niet allemaal huurtoeslag of volledige bijstand ontvangen, terwijl ze in principe ook geen huishouden delen.

- Actiehouder: Rijk /SZW/BZK/Gemeenten
- Aard van oplossingsrichting: Financieel en wijziging regels/wetgeving?
- Gedoe voor gemeenten/aanbieders: weinig
- Termijn: 1-2 jaar?
- Ter besluitvorming volgend Kabinet: ja

Beoogd Resultaat #9:

Meer maatwerk in inkomensverstrekking aan 18-18+ (incl. toeslagen), m.b.t. hoogte inkomen en timing.

Knelpunt #9:

De verhouding tussen inkomen en huisvestingskosten en is een knelpunt voor vinden woonruimte, beeldvorming rondom kostendelersnorm is knelpunt vinden onderdak binnen eigen netwerk.

Jongvolwassenen worden op straat gezet vanwege gebrek aan maatwerk in uitvoering wetgeving en gebrek aan betrouwbare informatie bij jongeren en hun ouders. Vrees ouders gekort worden door kostendelersnorm of beslag wordt gelegd op eigendom ouders bij schuld jongere.

Inkomsten van jongeren zonder netwerk zijn ontoereikend om basis levenskosten te betalen.

Oplossingsrichtingen # 9:

A: Meer communicatie over mogelijkheden maatwerkoplossingen binnen W&I

- Betere voorlichting en landelijke campagne(s) om mensen voor te lichten over de (werking, do's & don'ts van de) kostendelersnorm. In het bijzonder voor ouders van thuiswonende, volwassen kinderen.
- Betere voorlichting aan gemeenten en professionals over uitzonderingsregels, bijv. mogelijkheden flexibel omgaan met 4-weken zoektermijn, verhogen bijstandsnorm voor jeugdigen, kostendelersnorm, aanvraagtermijn van indiening bijstand naar voren halen, verstrekken bijzondere bijstand als aanvulling op laag inkomen 18+er.
 - Actiehouder: SZW/Gemeenten
 - Aard van oplossingsrichting: communicatie
 - Gedoe voor gemeenten/aanbieders: weinig
 - Termijn: <1 jaar
 - Ter besluitvorming volgend Kabinet: nee, kan al in werking worden gezet

B: Meer ruimte voor maatwerk binnen wetgeving

- **Nieuw maatwerk binnen de kostendelersnorm**, om te stimuleren dat meer dak- en thuisloze jongvolwassenen worden opgevangen binnen hun eigen netwerk: mogelijk maken dat de 'gastheer' de keuze krijgt: het korten van 'de gast' in plaats van diegene die woonruimte beschikbaar stelt (burgers vinden het niet logisch dat logiesbiedende persoon gekort wordt)
- **(Tijdelijk) buiten werking stellen van 4-weken zoektermijn (naast huidige mogelijkheden)**
- **Meer ruimte qua wetgeving** voor kwetsbare jongvolwassenen om, met behoud van huurtoeslag en behoud van een uitkering samen in één huis te kunnen wonen; (zie ook #9)
- **Verkennen van mogelijkheden om 'gastheer' die kwetsbare jongere in huis neemt, als mantelzorger kan worden gezien.**
- **Mogelijk maken ontvangen uitkering/toeslagen onder 18e** (kinderopvangtoeslag voor tienermoeders) of coulançe bij schulden 'door eigen schuld' m.b.t. terugbetalen kinderopvangtoeslag.
 - Actiehouder: Rijk /SZW/BZK/OCW/FIN/Belastingdienst/Gemeenten
 - Aard van oplossingsrichting: Financieel en wijziging regels/wetgeving
 - Gedoe voor gemeenten/aanbieders: weinig
 - Termijn: 1-2 jaar?
 - Ter besluitvorming volgend Kabinet: ja

C Verhogen inkomen (huurtoeslag, extra bijstand) voor sommige kwetsbare jongeren zonder netwerk: (i.s.m. minimumloon jongere als maximumnorm) zie ook #9

Kwetsbare jongeren en jongvolwassenen die zijn aangewezen op zelfstandige woonruimte zijn aangewezen op betaalbare woonruimte van 200 – 250 euro per maand. Aanbod dat, zeker in de grote steden en Randstad, vrijwel niet te vinden is. Zonder bijzondere bijstand, huur- en zorgtoeslag zijn kwetsbare jongvolwassenen (zonder werk) financieel gezien niet of nauwelijks in staat hun eigen leven op te bouwen.

D Directe financiering of stroomlijnen inkomsten/toeslagen met uitgaven (FIN/OCW/SZW/BZK)

Inkomsten uit toeslagen of specifieke uitkeringen komen op een ander moment binnen dan het moment dat de bedoelde kosten ermee betaald moeten worden (onderwijs, huurtoeslag, belastingaangifte, zorgtoeslag).

De ontvangen bedragen worden uitgegeven of schulden worden er mee afgelost.

- Actiehouder: Rijk /SZW/BZK/OCW/FIN/Belastingdienst/Gemeenten
- Aard van oplossingsrichting: Financieel en wijziging regels/wetgeving
- Gedoe voor gemeenten/aanbieders: weinig
- Termijn: 1-2 jaar?

- Ter besluitvorming volgend Kabinet: ja

E Stroomlijnen van toeslagen/inkomsten naar uitgave, bv. door experiment 'digitaal huishoudboekje' al mogelijk
Uitbreiden van experimenten waarbij kamerhuur op de uitkering wordt ingehouden.

- Ter besluitvorming volgend Kabinet: nee- kan al starten:

Wordt op dit moment mee geëxperimenteerd, mogelijk nog aanpassing regelgeving nodig.

Overkoepelend onderwerp Spoor 1 en 2:

Beoogd Resultaat #10:

Kennis -Gemeente, professionals en ouders/jongvolwassenen kennen alle rechten, voorwaarden en mogelijkheden tot maatwerk.

Knelpunt #10:

Regelgeving en wettelijke ruimte en mogelijkheden tot maatwerk zijn complex, zeker bij overgang van stelsels (van Jeugdwet naar WMO, WLZ, Zvw, Participatiewet, etc.). Gemeenteambtenaren, professionals en jongeren/ouders zijn niet goed op de hoogte. Mogelijkheden zijn onbekend en juiste informatie is niet goed vindbaar of begrijpelijk voor verschillende doelgroepen (ambtenaar, professional, cliënt).

Oplossingsrichtingen # 10:

A: Simpler maken van maatwerk en wetgeving (WLZ/Jw/Wmo/Zvw en Participatiewet)

- **Aanvragen van hulp simpler maken:** Het loket waar je je meldt om hulp aan te vragen is regisseur en verantwoordelijk tot hulp geboden is. Het zou voor cliënt niet uit moeten maken of je je eerst meldt bij ClZ, gemeente of zorgverzekeraar om de hulp te krijgen die je nodig hebt. Dit wordt achter de voordeuren geregeld, inclusief warme overdracht. Tools ontwikkelen om cliënten beter door de complexiteit te loodsen.
- Instellen van een **Kastje-naar-de-muur-fonds** i.s.m. VWS, gemeenten en ZN, waaruit alvast urgente ondersteuning kan worden uitgekeerd, in afwachting van besluitvorming. Formulieren die al deels automatisch zijn ingevuld, etc.
- **Clientondersteuning beter inregelen en financieren**

De regelgeving en mogelijkheden tot maatwerk zijn bijzonder complex. Als we het niet makkelijker kunnen maken door wetgeving te versimpelen, zouden cliënten ondersteund moeten worden door consulenten die er speciaal zijn om hen te begeleiden bij de aanvraag van zorg – van loket naar loket.

- o Actiehouder: Rijk en gemeenten
- o Aard van oplossingsrichting: wetswijziging en financiering
- o Termijn: >2 jaar
- o Gedoe voor gemeenten/aanbieders: weinig
- o Ter besluitvorming volgend Kabinet: ja

C Informatie beter ontsluiten

- o Gemeenten beter informeren en inspireren tot maatwerk
- o Professionals, ouders en jongeren beter informeren
- o Websites, trainingen 18-18+ voor ambtenaren en professionals
- o Publiekscampagne: Websites, apps, vlogs, bijeenkomsten voor ouders/jongeren in specifieke doelgroepen

Beoogd Resultaat #11:

Kennis, kunde en vakmanschap (professionalisering) van professionals vergroten om het integraal en toekomstgericht te werken t.b.v. doorlopende ondersteuning van jongeren.

Knelpunt #11:

Werken vanuit verschillende wetgeving, organisaties en met verschillende doelen, resultaat en verantwoordingssystematiek maakt het integraal en toekomstgericht werken zodat doorlopende ondersteuning geboden wordt, ook als jongeren 18 jaar worden, is complex.

Oplossingsrichtingen # 11:

A: Integraal en toekomstgericht werken versterken door:

- Stappenplan praktijk en checklist toekomstplan verdiepen en door ontwikkelen met professionals in hun praktijksituatie. Waarbij overdracht van aanwezige kennis en gebruik van tools een onderdeel is.
- Een standaard werkwijze 'werken met een toekomstplan' te ontwikkelen in en met de professionals en ervaringsdeskundigen in hun praktijk, op basis van werkzame elementen. Hierbij wordt de werkmethode voor het opstellen van een Richtlijn Jeugdhulp en Jeugdbescherming als leidraad gebruikt.
- Proeftuinen waar met verschillende disciplines (gemeenten, professionals, jongeren onderwijs, werkgevers) nieuwe oplossingen bedacht worden en werkzame elementen geïnventariseerd.
 - o Actiehouder: gemeenten en aanbieders
 - o Aard van oplossingsrichting: faciliteren en stimuleren
 - o Termijn: >2 jaar
 - o Gedoe voor gemeenten/aanbieders: weinig
 - o Ter besluitvorming volgend Kabinet: nee

B: Professionalisering; integrale en samenhangende programma's en een verdieping op het werken met kwetsbare jongeren aan doorlopende ondersteuning.

- Actieprogramma M&WD (Sociaal werk), professionalisering van klantmanagers en van leerplicht/ RMC medewerkers, Programma Professionalisering Jeugdhulp & Jeugdbescherming streven allen naar het vergroten van vakbekwaamheid van de professionals en zijn gericht op vergroten van kennis, beroepsontwikkeling door standaarden & registratie en vergroten van cliënt gedreven werken. Deze programma's staan nu nog los van elkaar. Het verbinden van deze programma's is essentieel om eenduidigheid en integraal werken te versterken.
- Huidige programma's ism beroepsverenigingen verdiepen of uitbreiden naar werken met kwetsbare jongeren aan doorlopende ondersteuning. Wat zijn de wensen en behoeften van professionals en kunnen de programma's daaraan een bijdrage leveren.
 - o Actiehouder: VWS en Programmatrekkers ism beroep en branche verenigingen
 - o Aard van oplossingsrichting: financieren, ontwikkelen
 - o Termijn: >2 jaar
 - o Gedoe voor gemeenten/aanbieders: weinig
 - o Ter besluitvorming volgend Kabinet: nee

Knelpunten en mogelijke oplossingen bij het ondersteunen van minder zelfredzame jongeren naar werk, onderwijs of een combinatie daarvan

20 November 2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding: consultatieronde en het verdere proces	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2. Knelpunten en mogelijke oplossingen bij de overgang van school naar werk	17
2.1. Jongeren krijgen geen ondersteuning naar werk (op maat) door de prille samenwerking tussen RMC en de dienst Werk & Inkomen en UWV	17
2.2. Jongeren krijgen geen ondersteuning op maat terug naar school of naar werk wanneer zij buiten de RMC-doelgroep of de doelgroep van de kwalificatieplicht vallen	20
2.3. Jongeren krijgen geen ondersteuning naar werk (op maat) door de prille samenwerking tussen pro-, vso-scholen en de dienst Werk & Inkomen	22
2.4. Jongeren krijgen geen ondersteuning naar werk (op maat) door een gebrek aan samenwerking tussen mbo-instellingen en de dienst Werk & Inkomen	25
2.5. Jongeren krijgen geen ondersteuning (op maat) terug naar school of naar werk doordat de RMC-regio's en arbeidsmarktregio's van elkaar verschillen	28
2.6. Jongeren krijgen geen ondersteuning (op maat) terug naar school of naar werk door het niet uitwisselen of koppelen van gegevens als gevolg van privacywetgeving	31
3. Knelpunten en mogelijke oplossingen bij ondersteuning naar werk.....	34
3.1. Jongeren krijgen van de dienst Werk & Inkomen geen ondersteuning naar werk door het ontbreken van een directe financiële prikkel.....	34
3.2. Jongeren krijgen van de dienst Werk & Inkomen geen ondersteuning naar werk door een strikte toepassing van de vier weken zoektermijn.....	36
3.3. Jongeren krijgen van de dienst Werk & Inkomen geen ondersteuning terug naar school of naar werk door een verkeerde toepassing van de scholingsplicht	38
3.4. Jongeren krijgen van UWV geen ondersteuning naar werk (op maat) door strikte toepassing van de Werkverkenner	41
3.5. Jongeren krijgen geen ondersteuning (op maat) naar werk doordat zij moeilijk te bereiken en motiveren zijn, sprake is van multiproblematiek en een passende, integrale aanpak ontbreekt	44
3.6. Jongeren maken minder kans op werk door een gebrek aan werknemersvaardigheden en mogelijkheden om te leren op de werkvloer	47
3.7. Jongeren maken minder kans op werk door vooroordelen en het te weinig gebruiken van expertise en werkwijzen om negatieve beeldvorming te overbruggen.....	50
3.8. Jongeren maken minder kans op werk door een gebrek aan passende begeleiding op de werkvloer.....	53

4. Knelpunten en mogelijke oplossingen bij ondersteuning in het onderwijs	55
4.1. Jongeren in de entreeopleiding en op mbo-niveau 2 krijgen geen ondersteuning op maat door te theoretisch onderwijs en strikte toepassing van regels	55
4.2. Jongeren krijgen geen toegang tot een BBL-opleiding door matig zoek- en solliciteergedrag en een gebrek aan (ondersteuning bij het vinden van) BBL-leerbanen	57
4.3. Jongeren krijgen van mbo-instellingen geen toegang tot een opleiding door het ontbreken van een financiële prikkel	60
4.4. Jongeren krijgen van mbo-instellingen geen toegang tot een opleiding door het ontbreken van flexibele instroommomenten	62
4.5. Jongeren krijgen van mbo-instellingen geen toegang tot een opleiding door het ontbreken van voldoende klassen voor jongvolwassenen	64
4.6. Jongeren krijgen van mbo-instellingen geen toegang tot een opleiding door het ontbreken van voldoende mogelijkheden om een opleiding te combineren met een deeltijdbaan of zorgetaken	66
4.7. Jongeren kunnen de overgang naar werk niet maken door een gebrek aan nieuwe vormen van praktijkleren en het niet kunnen aantonen over welke vaardigheden zij wel beschikken als ze geen diploma hebben	68

1. Knelpunten en mogelijke oplossingen bij de overgang van school naar werk

1.1. Jongeren krijgen geen ondersteuning naar werk (op maat) door de prille samenwerking tussen RMC en de dienst Werk & Inkomen en UWV

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Een startkwalificatie (een diploma havo, vwo, mbo niveau 2 of hoger) is het minimale onderwijsniveau dat nodig is om serieus kans te maken op duurzaam werk. Verlaten jongeren voortijdig zonder startkwalificatie het onderwijs tussen hun 18e en 23e dan heeft de RMC-functie van de gemeente de verantwoordelijkheid deze jongeren te registreren en door te verwijzen naar het onderwijs of de arbeidsmarkt en hiervoor een relevant netwerk tot stand te brengen.

De samenwerking met organisaties die een rol kunnen spelen bij arbeidsinschakeling, zoals de diensten Werk & Inkomen van gemeenten en UWV, komt echter nog onvoldoende van de grond.

Oorzaken knelpunt

- Beleidsmatig heeft de focus de afgelopen jaren gelegen op het terugdringen van het aantal *nieuwe* voortijdig schoolverlaters door hen binnen het schooljaar terug te leiden naar het *onderwijs*. Neveneffect van dit beleid is dat samenwerking met organisaties die ondersteuning bieden bij *arbeidsinschakeling* nog relatief weinig voor komt.
- Het benaderen van *oud* voortijdig schoolverlaters vraagt om een intensieve inzet. Het gaat om de harde kern, waar niet altijd contact meer mee is. Juist voor hen is toeleiding naar werk in plaats van terugkeer naar school relevant en dus het tot stand brengen van een netwerk met organisaties die ondersteuning kunnen bieden bij arbeidsinschakeling. Een ervaren gebrek aan financiële middelen werkt daarbij belemmerend.
- Over de samenwerking tussen de dienst Werk & Inkomen van de gemeente, UWV en de RMC-contactgemeente is niets geregeld in de Participatiewet, in de Werkloosheidswet of in de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen.
- De dienst Werk & Inkomen heeft prioriteit gegeven aan de doelgroep van de banenafpraak: jongeren met beperkingen, met name uit pro en vso.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de kwaliteit van de samenwerking

- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen naar werk die geen bijstandsuitkering hebben en/of bij wie arbeidsinschakeling relatief hoge kosten met zich meebrengt (zie knelpunt PM). Ook een strikte toepassing - soms ook uit strategische overwegingen - van de vier weken zoektermijn (zie knelpunt PM) en de scholingsplicht (zie knelpunt PM) draagt niet bij aan een constructieve samenwerking.

- Aan de kant van UWV draagt de strikte toepassing van de Werkverkenner, waarvan de uitkomst leidend is voor welke werkzoekenden ondersteuning krijgen, niet bij aan de totstandkoming van samenwerking (zie knelpunt PM).
- Een efficiënte en effectieve samenwerking wordt gehinderd doordat RMC-contactgemeenten te maken hebben met diensten Werk & Inkomen bij individuele gemeenten met een eigen beleid en in geval van coördinatie door de centrumgemeente van de arbeidsmarktregio met verschillende regio-indelingen (zie knelpunt PM) en door beperkingen in de mogelijkheid tot uitwisseling van gegevens als gevolg van privacywetgeving (zie knelpunt PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

- *Nieuwe* voortijdig schoolverlaters die niet terug kunnen naar school en die naar verwachting niet zelfstandig werk kunnen vinden, worden warm overgedragen door de RMC-contactgemeente aan de dienst Werk & Inkomen van de gemeente voor ondersteuning op maat naar werk.
- *Oud* voortijdig schoolverlaters tot 23 jaar waar de RMC-contactgemeente geen contact meer mee heeft, worden benaderd en als zij niet terug naar school kunnen en naar verwachting niet zelfstandig werk kunnen vinden, worden zij warm overgedragen aan de dienst Werk & Inkomen van de gemeente voor ondersteuning op maat naar werk.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

Regionale bestuurlijke afspraken over samenwerking ter ondersteuning van jongeren 'buiten beeld' tot 27 jaar

De ministers van SZW en OCW hebben eind 2015 aan de coördinerend wethouders Aanpak Jeugdwerkloosheid van de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's en de betrokken wethouders van de contactgemeenten van de RMC-regio's gevraagd om bestuurlijke afspraken te maken over samenwerking om jongeren zonder startkwalificatie tot 27 jaar die geen opleiding volgen, geen werk hebben en geen uitkering hebben (en dus buiten beeld zijn voor ondersteuning naar werk) in beeld te brengen en te matchen op een (leerwerk)baan. Dit naar aanleiding van een onderzoek van CBS waaruit bleek dat een deel van de jongeren zonder startkwalificatie zich lijkt te hebben teruggetrokken van de arbeidsmarkt. De wethouders vullden een voorbeeld- en aanjaagrol richting regiogemeenten. Op basis van het aantal in beeld gebrachte jongeren en hun persoonlijke situatie hebben regio's in september 2016 - gegeven de financiële beperkingen (zie knelpunt PM) - ambities geformuleerd over het aantal jongeren dat ze willen matchen op een (leerwerk)baan. Regio's hebben hun ambitie/werkwijze opgenomen in zowel het regionale plan van aanpak jeugdwerkloosheid (looptijd tot medio 2017) als in het 4-jarige regionale programma voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten en jongeren in een kwetsbare positie¹ (voortuitlopend op de voorgenomen wetgeving van het ministerie van OCW, zie hieronder).

Wetsvoorstel

¹ Oude vsv'ers + jongeren uit pro en vso met uitstroomprofiel dagbesteding of arbeidsmarktgericht + jongeren die de overstap maken van vmbo-bb en vmbo-leerwerktrajecten naar de entreeopleiding of mbo niveau 2.

Om ook voor oud voortijdig schoolverlaters en jongeren uit het praktijkonderwijs (pro) en voortgezet speciaal onderwijs (vso) met uitstroomprofiel 'arbeidsmarktgericht' de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt beter te waarborgen is het kabinet voornemens om vanaf schooljaar 2018/2019 de coördinatietaak van de RMC-functie uit te breiden. RMC wordt verantwoordelijk voor de totstandkoming van een regionaal programma voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten en jongeren in een kwetsbare positie en voor het organiseren van een bestuurlijk overleg hierover in de RMC-regio, waarbij RMC de domeinen Arbeid en Zorg betreft. Afspraken moeten onder andere worden gemaakt over de overdracht van de jongeren bij de toeleiding naar werk en wie op welk moment voor welke taak verantwoordelijk is.

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden over de samenwerking tussen de RMC-contactgemeente en de diensten Werk & Inkomen van gemeenten en de mogelijk coördinerende rol daarbij van de centrumgemeente en over bundeling van budgetten om meer te kunnen betekenen voor *oud* voortijdig schoolverlaters, die andere regio's ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Bestuurlijk regionaal overleg en vervolgsafspraken

De RMC-contactgemeente kan vooruitlopend op invoering van het wetsvoorstel het initiatief nemen om het bestuurlijk overleg in de regio te organiseren over de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van het regionale programma voortijdig schoolverlaten en jongeren in een kwetsbare positie, de evaluatie van de regionale bestuurlijke afspraken over jongeren 'buiten beeld' tot 27 jaar die golden voor de duur van een jaar en eventuele vervolgsafspraken. Bestuurlijk commitment van en coördinatie door de centrumgemeente en/of een betrokken regiogemeente richting overige regiogemeenten helpt om de samenwerking met individuele diensten Werk & Inkomen te verbeteren.

Systeemoplossingen

Om te zorgen voor een warme overdracht van jongeren voor ondersteuning op maat naar werk is het de vraag of er op elkaar afgestemde waarborgen in de wet- en regelgeving van OCW en SZW moeten worden opgenomen over:

- de rol van en tijdige samenwerking tussen de RMC-contactgemeente en de dienst Werk & Inkomen van individuele gemeenten (in geval een jongere geen uitkering heeft of een bijstandsuitkering heeft);
- de regiefunctie van de centrumgemeente daarbij;
- de rol van en tijdige samenwerking tussen de RMC-contactgemeente en UWV (in geval een jongere een WW-uitkering heeft).

1.2. Jongeren krijgen geen ondersteuning op maat terug naar school of naar werk wanneer zij buiten de RMC-doelgroep of de doelgroep van de kwalificatieplicht vallen

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Een startkwalificatie (een diploma havo, vwo, mbo niveau 2 of hoger) is het minimale onderwijsniveau dat nodig is om serieus kans te maken op duurzaam werk. Sommige jongeren zonder startkwalificatie lopen echter ondersteuning op maat mis door strikte afbakening van leeftijd en opleidingsniveau in wet- en regelgeving en verschillen in waarborgen/mogelijkheden voor ondersteuning.

Oorzaken knelpunt

- Jongeren van 16 tot 18 jaar zijn verplicht onderwijs te volgen als zij geen startkwalificatie hebben (kwalificatieplicht). De leerplichtambtenaar is belast met het toezicht op naleving. Sommige regionale spelers geven aan dat de strakke leeftijdsafbakening voor een knelpunt zorgt. Uitbreiding van de leeftijd naar bijvoorbeeld 23 jaar zou volgens hen kunnen zorgen voor meer aanwezigheid op school, minder uitval en meer diploma's. Over de wenselijkheid van uitbreiding van de kwalificatieplicht is door de Minister van OCW eerder ook met de Kamer gecorrespondeerd. Daarbij is onder andere aandacht besteed aan de juridische en financiële haalbaarheid/beperkingen.
- Verlaten jongeren voortijdig zonder startkwalificatie het onderwijs tussen hun 18e en 23e dan heeft de RMC-functie van de gemeente de verantwoordelijkheid deze jongeren te registreren en door te verwijzen naar het onderwijs of de arbeidsmarkt en hiervoor een relevant netwerk tot stand te brengen. Jongeren van boven de 23 jaar vallen niet meer binnen de RMC-doelgroep. Zij zijn voor ondersteuning naar werk vervolgens afhankelijk van de dienst Werk & Inkomen of UWV, die hierin eigen keuzes maken.
- De arbeidsmarktkansen op mbo-niveau 2 veranderen. Zeker voor bepaalde opleidingsrichtingen heeft dit diploma minder arbeidsmarktwaarde gekregen. Jongeren ouder dan 23 jaar of met een diploma op een hoger niveau, doch met weinig arbeidsmarktrelevantie kunnen een vergelijkbare afstand tot de arbeidsmarkt hebben, maar kunnen niet (altijd) rekenen op ondersteuning terug naar school of naar werk. Zij vallen niet binnen de RMC-doelgroep en zijn voor ondersteuning naar werk vervolgens afhankelijk van de dienst Werk & Inkomen of UWV, die hierin eigen keuzes maken.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de ondersteuning van jongeren

- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen naar werk die geen bijstandsuitkering hebben en/of bij wie arbeidsinschakeling relatief hoge kosten met zich meebrengt (zie knelpunt PM).
- De strikte toepassing van de Werkverkenner door UWV, waarvan de uitkomst leidend is voor welke werkzoekenden ondersteuning krijgen, draagt niet bij aan ondersteuning op maat naar werk van jongeren met een WW-uitkering (zie knelpunt PM).
- Een gebrek aan maatwerk in het onderwijs draagt niet bij aan de mogelijkheid om onderwijs te volgen voor meer kwetsbare jongeren (zie knelpunten PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

- Jongeren tot 23 jaar met een diploma met te weinig arbeidsmarktrelevantie om serieus kans te maken op duurzaam werk, krijgen ondersteuning als zij naar verwachting niet zelfstandig hun weg terug naar school of naar werk kunnen vinden.
- Er wordt geen onderscheid in leeftijd meer gemaakt bij het begeleiden van jongeren, maar gekeken naar welke behoefte aan ondersteuning zij hebben. Daardoor krijgen ook jongeren zonder startkwalificatie van 23 tot 27 jaar die naar verwachting niet zelfstandig hun weg terug naar school of naar werk kunnen vinden, hierbij desgewenst ondersteuning.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

Regionale bestuurlijke afspraken over samenwerking ter ondersteuning van jongeren 'buiten beeld' tot 27 jaar

Zie voor een toelichting **knelpunt PM**.

Praktijkoplossingen

Bestuurlijk regionaal overleg en vervolgafspraken

Zie voor een toelichting **knelpunt PM**.

Systeemoplossingen

Vraag is of het niveau van een startkwalificatie in de wet- en regelgeving van OCW aangepast moet worden.

Vraag is welke waarborgen passend zijn om op te nemen in de wet- en regelgeving van OCW dan wel SZW voor ondersteuning terug naar school of naar werk voor jongeren zonder startkwalificatie tot 27 jaar.

1.3. Jongeren krijgen geen ondersteuning naar werk (op maat) door de prille samenwerking tussen pro-, vso-scholen en de dienst Werk & Inkomen

Toelichting knelpunt en relevant beleid

De nieuwe doelgroep van de Participatiewet bestaat voor een belangrijk deel uit schoolverlaters van het praktijkonderwijs (pro) en het voortgezet speciaal onderwijs (vso). Zij hebben vaak arbeidsbeperkingen en behoren daarmee, als ze zich schriftelijk hebben aangemeld bij UWV, tot de doelgroep loonkostensubsidie/banenaafpraak. Als zij van school komen en geen werk hebben maar wel arbeidsvermogen, is de gemeente verantwoordelijk voor de ondersteuning bij arbeidsinschakeling. Ook als zij werk hebben, kan ondersteuning vanuit de gemeente nodig zijn.

Op dit moment vinden jongeren en hun ouders, maar ook stagebegeleiders en uitstroomcoördinatoren op de pro- en vso-scholen nog niet altijd hun weg naar gemeenten. Gemeenten zijn op hun beurt nog niet volledig bekend met de doelgroep en hebben nog niet met alle scholen even warme banden.

Oorzaken knelpunt

- Het kost tijd om nieuwe netwerken op te bouwen. Hierdoor ontstaan echter ook twijfels over het vermogen van gemeenten om te zorgen voor een passende arbeidsinschakeling. Dit lijkt ertoe te leiden dat scholen kiezen voor zekerheid voor jongeren en jongeren die wel arbeidsvermogen hebben doorverwijzen naar dagbesteding.
- Over de samenwerking tussen de diensten Werk & Inkomen van gemeenten en scholen is niets geregeld in de Participatiewet of in de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen.
- De coördinatie binnen de arbeidsmarktregio behoeft verbetering. Wat een efficiënte en effectieve samenwerking in de weg staat, is onduidelijkheid over hoe de regiefunctie van de centrumgemeente van de arbeidsmarktregio zich verhoudt tot de coördinatietaak van de RMC-contactgemeente en de nazorgplicht van scholen. Afstemming van de rollen is belangrijk om continuïteit in begeleiding van de jongere en daarmee continuïteit in werk te kunnen bieden, ook gezien de toename van het aantal tijdelijke contracten:

Regiefunctie centrumgemeente

Scholen hebben veel kennis over hun (oud-)leerlingen. Daarom zijn de scholingsnetwerken medio 2015 door UWV (opgebouwd ten tijde van de Wajong voor invoering van de Participatiewet) overgedragen aan de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's. Centrumgemeenten worden gestimuleerd te zorgen voor een goede afstemming over de ondersteuning van deze jongeren. Centrumgemeenten kunnen naast scholen ook andere partijen en hun expertise betrekken, zoals UWV, werkgevers en andere ondersteuners van de jongeren, zoals stichting MEE. Over de rol van de centrumgemeenten is evenwel niets geregeld in wet- en regelgeving.

Coördinatietaak RMC-contactgemeente

RMC heeft tot taak jongeren van 18 tot 23 jaar afkomstig uit pro en vso zonder werk (een deel gaat naar dagbesteding) een 'vangnet' te bieden door middel van registratie en doorverwijzing naar onderwijs of arbeidsmarkt. Om voor jongeren jaar afkomstig uit pro en vso de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt beter te waarborgen is het ministerie van OCW voornemens de monitoringstaak van de RMC-functie vanaf schooljaar 2018/2019 uit te breiden met 16- en 17-jarige uitstromers uit pro en vso. Daarnaast wordt RMC verantwoordelijk voor de totstandkoming van een regionaal programma voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten en jongeren in een kwetsbare positie en voor het minimaal één keer per jaar organiseren van een bestuurlijk overleg hierover in de RMC-regio, waarbij RMC de domeinen Arbeid en Zorg betreft. Afspraken moeten onder andere worden gemaakt over de overdracht van de jongeren bij de toeleiding naar werk en wie op welk moment voor welke taak verantwoordelijk is.

Nazorgplicht pro- en vso-scholen

Voor het vso stelt de wet een (passieve) adviesplicht (artikel 44 van de Wet op de expertisecentra). De school moet oud-leerlingen en hun ouders die daarom vragen tot twee jaar na het verlaten van de school adviseren over het volgen van aansluitend vervolgonderwijs, het uitoefenen van een functie op de arbeidsmarkt of het functioneren in een vorm van dagbesteding. Voor het pro is er geen wettelijke nazorgplicht, maar wordt wel verwacht dat de school de leerling "enige vorm van nazorg verleent na het verlaten van de school". De Onderwijsinspectie verduidelijkt dit als volgt: "Onder nazorg verstaat de inspectie dat de school als bemiddelaar optreedt en de contacten legt met instanties die ervoor kunnen zorgen dat een leerling weer aan de slag komt of in een traject komt dat leidt naar arbeid of een opvang met als doel arbeid weer mogelijk te maken." Dit doen de scholen gedurende een periode van een jaar na het verlaten van de school. Leerlingen worden gedurende een periode van twee jaar gevolgd met de uitstroommonitor en volgmodule.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de kwaliteit van de samenwerking

- Het ontbreken van een directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen naar werk met een lagere loonwaarde of die geen bijstandsuitkering hebben, draagt niet bij aan de totstandkoming van samenwerking (zie knelpunt PM).
- Een efficiënte en effectieve samenwerking wordt gehinderd door een verschil in regio-indelingen (zie knelpunt PM) PM In hoeverre hindert een verschil in regio-indeling passend onderwijs –arbeidsmarktregio? en door beperkingen in de mogelijkheid tot uitwisseling van gegevens als gevolg van privacywetgeving (zie knelpunt PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Pro- en vso-scholen, de RMC-contactgemeente en de diensten Werk & Inkomen van gemeenten werken tijdig samen, liefst voordat de jongeren stage gaan lopen en bij de ondersteuning vanuit de school bij loopbaanoriëntatie- en begeleiding (LOB), om te zorgen voor een zo soepel mogelijke transitie van school naar passend werk en voor continuïteit in begeleiding van jongeren na arbeidsinschakeling om continuïteit in werk te waarborgen.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

PM teksten uit initiatievenoverzicht

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden over de samenwerking tussen pro- en vso-scholen, de RMC-contactgemeente en de diensten Werk & Inkomen en over bundeling van budgetten, die andere regio's ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Bestuurlijk regionaal overleg en vervolgspraken

Zie voor een toelichting knelpunt PM.

Systeemoplossingen

Om te zorgen voor een zo soepel mogelijke transitie van school naar passend werk en voor continuïteit in begeleiding van de jongere na arbeidsinschakeling is het de vraag of er op elkaar afgestemde waarborgen in de wet- en regelgeving van OCW en SZW moeten worden opgenomen over de rol van en tijdige samenwerking tussen pro- en vso-scholen, de RMC-contactgemeente, de dienst Werk & Inkomen van individuele gemeenten en de centrumgemeente.

1.4. Jongeren krijgen geen ondersteuning naar werk (op maat) door een gebrek aan samenwerking tussen mbo-instellingen en de dienst Werk & Inkomen

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Na invoering van het passend onderwijs volgen enkele duizenden jongeren met een beperking een opleiding in het middelbaar beroepsonderwijs. Het grootste deel van deze studenten behoort tot het type 'cluster 4', dat wil zeggen jongeren met psychische of psychiatrische problematiek.

Verlaten jongeren met arbeidsbeperkingen het onderwijs, dan is de gemeente op grond van de Participatiewet verantwoordelijk voor de ondersteuning bij arbeidsinschakeling als zij na aanmelding bij UWV tot de doelgroep loonkostensubsidie/banenaafspraak worden gerekend. Ook als deze jongeren al werk hebben, kan ondersteuning vanuit de gemeente nodig zijn. Het gaat vooral om jongeren die zijn doorgestroomd uit het praktijkonderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs naar de entreeopleiding of een opleiding op mbo-niveau 2.

Samenwerking tussen mbo-instellingen en de diensten Werk & Inkomen van gemeenten komt echter nog onvoldoende van de grond.

Oorzaken knelpunt

- Binnen de mbo-instelling krijgen de studenten nog wel extra ondersteuning, maar tijdens de stage en de overgang naar werk gaat het vaak mis. De aandacht binnen passend onderwijs in het mbo richt zich weinig op de beroepspraktijkvorming en de overgang naar werk en de samenwerking daarbij met de diensten Werk & Inkomen. Als gevolg daarvan valt een deel van de studenten voortijdig uit. Ook voor jongeren die wel het diploma behalen, is het vaak moeilijk passend werk te vinden.
- Voor mbo-instellingen geldt, in tegenstelling tot pro- en vso-scholen, geen nazorgplicht.
- Over de samenwerking tussen de diensten Werk & Inkomen van gemeenten en onderwijsinstellingen is niets geregeld in de Participatiewet of de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen.
- De dienst Werk & Inkomen heeft prioriteit gegeven aan de doelgroep van de banenaafspraak: jongeren met beperkingen, met name uit pro en vso. De voorlichting over de (wijzigingen in de) Participatiewet en het belang van samenwerking tussen onderwijsinstellingen en gemeenten was dan ook vooral gericht op pro- en vso-scholen.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de kwaliteit van de samenwerking

- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen naar werk die geen bijstandsuitkering hebben en/of bij wie arbeidsinschakeling relatief hoge kosten met zich meebrengt (zie knelpunt PM). Ook een strikte toepassing - soms ook uit strategische overwegingen - van de vier weken zoektermijn (zie knelpunt PM) en de scholingsplicht (zie knelpunt PM) draagt niet bij aan een constructieve samenwerking.

- Een efficiënte en effectieve samenwerking wordt gehinderd doordat mbo-instellingen te maken hebben met individuele diensten Werk & Inkomen met een eigen beleid en door beperkingen in de mogelijkheid tot uitwisseling van gegevens als gevolg van privacywetgeving (zie knelpunt PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Voor jongeren die naar verwachting niet zelfstandig werk kunnen vinden, werken de mbo-instelling en de diensten Werk & Inkomen van gemeenten tijdig samen, liefst voordat de jongere stage gaat lopen en bij de ondersteuning vanuit de mbo-instelling bij loopbaanoriëntatie- en begeleiding (LOB), om te zorgen voor een zo soepel mogelijke transitie van school naar passend werk.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

PM naam initiatief

De MBO Raad en KBA Nijmegen hebben samen het initiatief genomen om voor deze groep de transitie van school naar werk te verbeteren. Aan het project - dat loopt tot eind 2017 - werken, naast verschillende landelijke organisaties, tien mbo-instellingen mee als pilotscholen en vijftien als zogenaamde volgscholen. Het doel van het project is om op een andere manier naar de overgang van school naar werk te kijken: de overgang wordt niet als een overgangsmoment beschouwd, maar als een overgangsfase, een transitie. In het project wordt gewerkt aan vormen van stage die jongeren beter helpen een realistisch beeld te krijgen van het werk dat zij later kunnen gaan doen en van hun eigen mogelijkheden en aan een betere begeleiding bij het vinden van werk en de ondersteuning tijdens het werk. In het transitiedenken staan continuïteit, overdracht en dus samenwerking voorop. De overgangsfase wordt gezien als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de jongere, het onderwijs, bedrijfsleven en gemeente. In de praktijk ontstaat evenwel telkens veel discussie over de vraag hoe en door wie de verschillende activiteiten betaald moet worden. Is het een taak van de school of niet, heeft de school daar geld voor (zie knelpunt PM) of kan de gemeente bijdragen (zie knelpunt PM)?

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden over de samenwerking tussen een mbo-instelling en de diensten Werk & Inkomen van individuele gemeenten en de mogelijk coördinerende rol daarbij van de centrumgemeente en over bundeling van budgetten, die andere regio's ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Bestuurlijk regionaal overleg en vervolgspraken

In een regionaal overleg tussen de mbo-instelling en gemeenten kunnen afspraken worden gemaakt over samenwerking om (nog in opleiding zijnde) mbo-studenten die naar verwachting niet zelfstandig werk kunnen vinden daarbij tijdig te ondersteunen.

PM Zijn deze regionale tafels er al?

PM Wat te doen voor passende stages?

Systemoplossingen

Om te zorgen voor een zo soepel mogelijke transitie van school naar passend werk is het de vraag of er op elkaar afgestemde waarborgen in de wet- en regelgeving van OCW en SZW moeten worden opgenomen over:

- de rol van en tijdige samenwerking tussen de mbo-instelling en de dienst Werk & Inkomen van individuele gemeenten;
- de regiefunctie van de centrumgemeente daarbij.

1.5. Jongeren krijgen geen ondersteuning (op maat) terug naar school of naar werk doordat de RMC-regio's en arbeidsmarktregio's van elkaar verschillen

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Gemeenten en UWV bieden dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden vanuit 35 arbeidsmarktregio's. In 2012 is hierover overeenstemming bereikt tussen VNG, UWV en het ministerie van SZW. De indeling is van onderop, door gemeenten zelf, tot stand gekomen na forse investeringen in de samenwerking in de regio's.

De indeling in RMC-regio's is in de jaren 90 tot stand gekomen op basis van de toenmalige mbo-infrastructuur. Binnen iedere RMC-regio maken gemeenten en onderwijsinstellingen (voortgezet onderwijs en mbo) afspraken over de aanpak van voortijdig schoolverlaten. De RMC-contactgemeente coördineert deze aanpak.

Door een verschil in regio-indeling, zeker als het gaat om een of enkele gemeenten die afwijken, kan de samenwerking minder efficiënt en effectief verlopen, wat uiteindelijk ten koste kan gaan van de ondersteuning van jongeren.

Oorzaken knelpunt

- Hoe groot is het probleem, oftewel hoe ziet de onderlinge samenwerking op basis van de huidige regio-indelingen eruit?:

Als de centrumgemeente haar regiefunctie wil oppakken - bijvoorbeeld ten behoeve van de scholingsnetwerken voor pro- en vso-scholen (zie knelpunt PM) - dan moet zij contact leggen met de voor de arbeidsmarktregio relevante RMC-contactgemeente(n). Van de 35 centrumgemeenten hebben er 18 met één RMC-contactgemeente te maken, 2 met twee RMC-contactgemeenten, 8 met drie RMC-contactgemeenten, 1 met vier RMC-contactgemeenten en 6 met vijf RMC-contactgemeenten. 13 centrumgemeenten hebben door slechts 1 of 2 gemeenten die horen bij een andere RMC-regio te maken met 1 of 2 RMC-contactgemeenten meer. Andersom betekent het dat 14 RMC-contactgemeenten moeten aanschuiven om af te stemmen over slechts één gemeente uit hun regio, 2 moeten aanschuiven voor afstemming over slechts twee gemeenten en 1 voor afstemming over vijf gemeenten.

Als de RMC-contactgemeente haar coördinatiefunctie wil oppakken - bijvoorbeeld ten behoeve van het regionaal programma aanpak voortijdig schoolverlaten en jongeren in een kwetsbare positie - dan moet zij contact leggen met de voor de RMC-regio relevante centrumgemeente(n). Van de 39 RMC-contactgemeenten hebben er 19 met één centrumgemeente te maken, 16 met twee centrumgemeenten en 4 met drie centrumgemeenten.

PM: zie de bijlage voor een nadere uitwerking

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Het vinden van een balans tussen institutionele belangen gemoeid met de organisatiestructuur/regio-indelingen en het individuele en maatschappelijke belang van ondersteuning van jongeren terug naar school of naar werk.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

-

Praktijkoplossingen

Overleg

Daar waar de regio-indeling leidt tot een inefficiënte en ineffectieve samenwerking, zouden betrokken partijen in overleg kunnen treden - eventueel onder begeleiding van een onafhankelijke derde - om tot een werkbare oplossing te komen. Dit zou kunnen, maar hoeft niet per definitie te leiden tot aanpassing van regio-indelingen. De wens om tot een bepaalde regio te behoren wordt immers ook bepaald door factoren waar weinig invloed op uit is te oefenen, zoals de diverse regionale identiteiten, de verhouding met steden, de historie van samenwerkingsverbanden en de manier waarop de economie is georganiseerd.

Het op verzoek aanpassen van regio-indelingen

Als regio's de regio-indeling willen aanpassen, dan kunnen arbeidsmarktregio's daartoe een verzoek indienen bij UWV en RMC-regio's bij de minister van OCW:

Hoe gaat dat aan de kant van de arbeidsmarktregio's in zijn werk?

Gemeenten die willen overstappen naar een andere arbeidsmarktregio, horen de procedure te volgen: De wens wordt eerst besproken in de regionale Werkbedrijven van de beide betrokken arbeidsmarktregio's. Vertegenwoordigers van alle partijen in het regionale Werkbedrijf (UWV, gemeenten en sociale partners) bespreken de consequenties van de overstap. Na instemming van alle partijen met het voornemen voor overstap van een gemeente naar een andere arbeidsmarktregio, informeert UWV betrokkenen over de consequenties voor de organisatie en financiën van UWV. Vervolgens wordt een gezamenlijk wijzigingsverzoek (het gezamenlijke besluit) bij UWV ingediend door de centrumgemeenten van de betrokken arbeidsmarktregio's, waaruit moet blijken dat alle gemeenten uit de betrokken arbeidsmarktregio's hebben ingestemd met de overstap van die gemeente.

Hoe werkt het aan de kant van de RMC-regio's?

De indeling van de RMC-regio's is als bijlage opgenomen bij de regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten. De minister van OCW stelt deze regio's formeel vast. Gemeenten kunnen een verzoek bij de minister indienen als ze de regio-indeling willen wijzigen. Formeel hoeven scholen niet in te stemmen met een wijzigingsverzoek voor de indeling van de RMC-regio. Het is echter wel verstandig als de RMC-contactgemeente hen bij de discussie betreft. Scholen en gemeenten werken in de RMC-regio immers samen bij de aanpak van voortijdig schoolverlaten. Een wijziging in de regio-indeling zou de aanpak van voortijdig schoolverlaten niet moeten frustreren.

Systemoplossingen

-

1.6. Jongeren krijgen geen ondersteuning (op maat) terug naar school of naar werk door het niet uitwisselen of koppelen van gegevens als gevolg van privacywetgeving

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Veel regio's en gemeenten worstelen met vragen rondom gegevensuitwisseling en privacy.

Voor gegevensuitwisseling zijn er twee modellen te onderscheiden: uitwisseling met als doel individuele jongeren beter te ondersteunen (casuïstiek overleg) en uitwisseling om op macroniveau inzicht te krijgen (sturingsinformatie):

Casuïstiek overleg

Bij een casuïstiek overlegmodel wordt informatie over kansen en ondersteuningsbehoeften uitgewisseld om individuele jongeren beter te begeleiden naar onderwijs of werk. Hierbij kunnen medewerkers van pro-en vso-scholen, mbo-instellingen, de RMC-contactgemeente, de diensten Werk & Inkomen, jeugdhulp of WMO betrokken zijn. Informatie wordt niet systematisch gekoppeld, maar situationeel bij elkaar gelegd. De kern van veel casuïstiek overleg is dat bekend moet zijn over welke jongere het gaat, zodat de andere partij kan ondersteunen of rekening kan houden met de bijzonderheden rondom die jongere. In dat geval gaat het om uitwisseling van 'persoonsgegevens' en geldt de Wet Bescherming Persoonsgegevens (Wbp). Informatie over jongeren die bij de ene partij bekend is, mag je van deze wet niet zonder meer delen. Daarbij maakt het niet uit of informatie schriftelijk is vastgelegd of 'alleen maar' mondeling wordt gedeeld. De Wbp stelt dat persoonsgegevens alleen mogen worden uitgewisseld als sprake is van doelbinding en transparantie. Uitwisseling mag alleen om een wettelijke plicht na te komen of voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak of voor een gerechtvaardigd belang. Voor uitwisseling van een BSN is altijd een wettelijke basis nodig. Ook moet de betrokkene ondubbelzinnige toestemming hebben verleend. Voor de jongere moet duidelijk zijn waartegen hij of zij 'ja' heeft gezegd (welke informatie wordt met wie gedeeld). Een generieke toestemming om informatie uit te wisselen is niet voldoende. Hierbij geldt dat iedere organisatie die de casus van de jongere wil bespreken, dit zelf moet melden bij de jongere.

Sturingsinformatie

Het sturingsinformatiemodel bundelt informatie om beleid vorm te geven of te evalueren. Om deze informatie op macroniveau te analyseren is het vaak nodig om bestanden te koppelen. Ook hier moet altijd sprake zijn van doelbinding en transparantie en moet gegevensuitwisseling zo minimaal mogelijk zijn. In de praktijk zien we dan ook dat in het sturingsinformatiemodel vooral sprake is van het verwerken van informatie die verzameld is voor een wettelijk doel. Bij uitwisseling die 'slechts' plaatsvindt in het kader van maatschappelijk belang, zonder wettelijke verplichting, is telkens de vraag of dit belang zwaarder weegt dan de inperking van de privacy van jongeren. In de praktijk zien we ook gemeenten die bij het verzamelen van sturingsinformatie door gegevensminimalisatie en anonimisering een balans weten te vinden tussen het maatschappelijke en individuele belang. Dit betekent dat identificerende gegevens met een bepaald algoritme worden vervangen

door versleutelde gegevens, het zogenoemde pseudoniem. Het algoritme kan voor een persoon altijd hetzelfde pseudoniem berekenen, waardoor informatie over de persoon, ook vanuit verschillende bronnen, altijd kan worden gecombineerd. Zo wordt het mogelijk om bestandskoppelingen te maken zonder persoonsgegevens uit te wisselen.

Oorzaken knelpunt

- De wettelijke kaders bieden ruimte voor interpretatie, binnen de regio heeft men te maken met 'strenge' en 'rekkelijke' juristen en gemeenten en partnerorganisaties hanteren soms verschillende standpunten.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de mogelijkheid tot gegevensuitwisseling

- Over samenwerking tussen de dienst Werk & Inkomen van de gemeente of UWV met de RMC-contactgemeente dan wel onderwijsinstellingen om tijdige ondersteuning op maat te kunnen bieden terug naar school of naar werk is niets geregeld in de Participatiewet, in de Werkloosheidswet of in de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (zie knelpunten PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Het vinden van een balans tussen het maatschappelijke en individuele belang van ondersteuning van jongeren terug naar school of naar werk alsook het individuele belang van jongeren met betrekking tot bescherming van hun privacy.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

Handreiking gegevensuitwisseling

PM tekst uit initiatievenoverzicht

Sturingsinformatie: Bestandskoppeling voor jongeren van 23 tot 27 jaar zonder startkwalificatie

Verschillende gemeenten gaven afgelopen jaren aan dat zij door bestandskoppeling jongeren van 23 tot 27 jaar zonder startkwalificatie in beeld wilden brengen voor eventuele ondersteuning naar leren of werken. De wettelijke grondslag leek hiervoor te ontbreken. Artikel 10f van de Participatiewet biedt echter afdoende wettelijke basis. Hierin staat dat de gemeente jongeren van 18 tot 27 jaar zonder startkwalificatie een aanbod kan doen voor een leerwerktraject. Derhalve kon worden volstaan met verduidelijking van artikel 64 van de Participatiewet, waarin bevoegdheden met betrekking tot gegevensuitwisseling zijn opgenomen. Dit is met de Verzamelwet SZW 2017 gerealiseerd, wat betekent dat gemeenten vanaf 2017 jongeren van 23 tot 27 jaar zonder startkwalificatie in beeld mogen brengen door middel van bestandskoppeling. Samen met het Inlichtingenbureau, DUO, UWV en een aantal gemeenten ontwikkelt het ministerie van SZW een functionaliteit waarmee gemeenten maandelijks een rapportage kunnen opvragen. Hierin staat welke jongeren geen startkwalificatie hebben en geen onderwijs volgen (deze informatie is afkomstig van DUO), niet werken en geen uitkering ontvangen (deze informatie is afkomstig van UWV). Naar verwachting is de functionaliteit in het najaar van 2017 beschikbaar voor alle gemeenten (diensten Werk & Inkomen).

Praktijkoplossingen

Inventarisatie concrete vraagstukken en landelijke helpdesk

Aan de hand van zo concreet mogelijke vraagstukken, die kunnen worden aangedragen bij een landelijk verzamelpunt, kan een standpunt worden ingenomen over de (on)mogelijkheden rondom gegevensuitwisseling en privacy voor het ondersteunen van jongeren in de overgang naar school of werk.

PM: voorbeelden van aangedragen concrete vraagstukken (o.a. Amersfoort)

Basisset aan sturingsinformatie

De RMC-contactgemeente krijgt tot taak het 4-jarige regionale programma voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten en jongeren in een kwetsbare positie op te stellen op basis van een regionale analyse die inzicht geeft in de omvang van doelgroepen en regionale problematiek. Een basisset aan gezamenlijke cijfers/sturingsinformatie over de situatie van de betreffende jongeren is er nog niet, maar kan zeer behulpzaam zijn. Cijfers kunnen helpen om problematiek te agenderen, eigenaarschap te creëren, beleid vorm te geven, te monitoren en te evalueren. Door te kijken welke sturingsinformatie gewenst zou zijn, krijgen we ook scherper waar eventuele juridische grenzen liggen.

Systeemoplossingen

Wijziging van wet- en regelgeving kan mogelijk het gevolg zijn van concrete vraagstukken.

Vraag is of er op elkaar afgestemde waarborgen in wet- en regelgeving moeten worden opgenomen over samenwerking om tijdige ondersteuning op maat te kunnen bieden terug naar school of naar werk voor jongeren die dat zelfstandig niet kunnen (**zie knelpunten PM**), wat ook soelaas zou kunnen bieden voor knelpunten rondom privacy.

2. Knelpunten en mogelijke oplossingen bij ondersteuning naar werk

2.1. Jongeren krijgen van de dienst Werk & Inkomen geen ondersteuning naar werk door het ontbreken van een directe financiële prikkel

Toelichting knelpunt en relevant beleid

De gemeente ervaart op grond van de Participatiewet geen directe financiële prikkel om jongeren die niet zelfstandig hun weg naar werk kunnen vinden te ondersteunen bij arbeidsinschakeling als zij geen bijstandsuitkering hebben en/of als de kosten voor arbeidsinschakeling relatief hoog zullen zijn. Hieronder vallen jongeren uit de doelgroep loonkostensubsidie/banenafpraak met een lagere loonwaarde (en dus een hogere loonkostensubsidie), jongeren met arbeidsbeperkingen die niet tot de doelgroep loonkostensubsidie/banenafpraak worden gerekend en jongeren zonder startkwalificatie als gevolg van voortijdige schooluitval.

Oorzaken knelpunt

- Als jongeren geen bijstandsuitkering hebben en niet als werkzoekende staan ingeschreven, heeft de gemeente op grond van de Participatiewet geen wettelijke taak hen te ondersteunen bij arbeidsinschakeling en krijgt de gemeente hiervoor ook geen budget via het Inkomensdeel (uitkeringen en loonkostensubsidie), de integratie-uitkering sociaal domein (begeleiding) en voor uitvoeringskosten.
- Voor zover jongeren zonder bijstandsuitkering wel staan ingeschreven als werkzoekende heeft de gemeente wel een wettelijke taak, maar staat er geen besparing op het bijstandsvolume op de korte termijn tegenover.
- Voor jongeren die moeilijk te bereiken en motiveren zijn, die het vertrouwen in de overheid zijn kwijt geraakt en die kampen met meerder problemen tegelijkertijd (zorg/schulden) zijn de kosten voor ondersteuning bij arbeidsinschakeling gemiddeld hoger.
- Om jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen bij arbeidsinschakeling zetten gemeenten aanvullende middelen in. Een deel van deze middelen voor arbeidsinschakeling en coördinatie is echter tijdelijk. Dit geldt voor de middelen die in het kader van de Aanpak Jeugdwerkloosheid zijn verstrekt en ESF-middelen.
- Prioriteit ligt bij jongeren uit de doelgroep loonkostensubsidie/banenafpraak. Voor deze groep heeft de gemeente een (nieuwe) wettelijke taak en zijn afspraken gemaakt met werkgevers.

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Jongeren die naar verwachting niet zelfstandig werk kunnen vinden, krijgen hierbij ondersteuning van de dienst Werk & Inkomen. Die ondersteuning wordt in het geval van 'een voorliggende voorziening' (onderwijs, zorg, detentie, WW) tijdig

vormgegeven ruim voor het moment van de daadwerkelijke overgang/overdracht. Dit om de transitie naar passend werk zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

PM aanpassingen Participatiewet, waaronder doelgroep vso in doelgroepregister

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden over bundeling van budgetten om meer te kunnen betekenen voor de arbeidsinschakeling van jongeren die naar verwachting niet zelfstandig hun weg naar werk kunnen vinden en die andere regio's ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Opstellen maatschappelijke kosten-batenanalyse

Aanname is dat als je vroegtijdig ondersteuning biedt aan jongeren die minder zelfredzaam zijn, het latere problemen en daarmee gepaard gaande kosten voorkomt. Een kosten-batenanalyse kan helpen om problematiek te agenderen, eigenaarschap te creëren, beleid vorm te geven, te monitoren en te evalueren.

Systeemoplossingen

Vraag is of er meer waarborgen in de wet- en regelgeving van SZW moeten worden opgenomen voor het ondersteunen door de gemeente van jongeren zonder uitkering of met een bijstandsuitkering terug naar school of naar werk die dat zelfstandig niet kunnen.

NB: Voor jongeren met arbeidsbeperkingen die op grond van de Participatiewet vallen onder de doelgroep loonkostensubsidie/banenafpraak zijn al waarborgen opgenomen in de Participatiewet voor ondersteuning bij arbeidsinschakeling. Voor deze groep heeft de gemeente een wettelijke taak, specifieke instrumenten (loonkostensubsidie, jobcoach), de verplichting deze in te zetten en krijgt de gemeente budget via het Inkomensdeel (uitkeringen en loonkostensubsidie), de integratie-uitkering sociaal domein (begeleiding) en voor uitvoeringskosten.

2.2. Jongeren krijgen van de dienst Werk & Inkomen geen ondersteuning naar werk door een strikte toepassing van de vier weken zoektermijn

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Op grond van de Participatiewet geldt voor jongeren bij het aanvragen van een bijstandsuitkering een zoektermijn van vier weken (artikel 41 lid 4). Dat geldt ook voor jongeren die vroeger in de Wajong zouden zijn ingestroomd en die sinds de invoering van de Participatiewet een beroep doen op de bijstand. In de vier weken nadat zij zich gemeld hebben, moeten jongeren laten zien dat ze zich actief inspanssen om passend werk of een opleiding te vinden. Pas dan kunnen zij een uitkering aanvragen. Gemeenten mogen jongeren echter wel direct na aanmelding ondersteuning bieden waar zij dit nodig en wenselijk achten.

In de praktijk blijkt echter dat een aanzienlijk deel van de jongeren die zich melden uit beeld verdwijnt, ook jongeren die de ondersteuning van de gemeente goed kunnen gebruiken.

Oorzaken knelpunt

- Informatie over hoe wet- en regelgeving geïnterpreteerd kan worden/de ruimte die wet- en regelgeving biedt, bereikt de juiste personen bij gemeenten niet altijd.
- De uitvoering is gewend strikt te handelen conform de regels en procedures. Regels en procedures geven houvast. Men is risicomijdend. De toegenomen handelingsvrijheid na de decentralisaties wordt nog niet afdoende benut. Weten is nog geen doen. Gedragsverandering kost tijd.
- De vier weken zoektermijn wordt ook strategisch gebruikt om de deur dicht te houden en uitkerings- en re-integratiekosten te voorkomen, bijvoorbeeld in het geval een gemeente een 'tekortgemeente' is.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de uitvoerbaarheid

- Door een gebrekkige samenwerking met 'voorliggende voorzieningen' (onderwijs, WW) wordt geen gebruik gemaakt van de bij de betreffende organisatie aanwezige kennis over de kenmerken en omstandigheden van de jongere voor het maken van de inschatting of de jongere zelfstandig de weg naar werk kan vinden/het al dan niet toepassen van de vier weken zoektermijn ([zie knelpunten PM](#)).
- Een efficiënte en effectieve samenwerking met andere organisaties wordt gehinderd door verschillende regio-indelingen ([zie knelpunt PM](#)) en door beperkingen in de mogelijkheid tot uitwisseling van gegevens als gevolg van privacywetgeving ([zie knelpunt PM](#)).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Jongeren die naar verwachting niet zelfstandig werk kunnen vinden, krijgen hierbij direct na aanmelding voor een bijstandsuitkering ondersteuning van de dienst Werk & Inkomen. De beoordeling of een jongere al dan niet zelfstandig werk zou kunnen vinden/ of de vier weken zoektermijn wordt toegepast, wordt gedaan samen met de

jongere en mensen uit zijn/haar leefwereld, in het geval van 'een voorliggende voorziening' (onderwijs, zorg, detentie, WW) of 'een aanpalende voorziening' (zorg, schuldhulpverlening) met de betreffende organisatie die al kennis heeft van de kenmerken en omstandigheden van de jongere en in het geval van ontbrekende expertise met inzet van andere specialismen.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

De Staatssecretaris van SZW heeft in de Verzamelbrief aan gemeenten benadrukt dat de Participatiewet de ruimte biedt om jongeren direct na aanmelding ondersteuning te bieden waar de gemeente dit nodig en wenselijk acht.

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden over een op de jongere toegesneden toepassing van de vier weken zoektermijn, die andere regio's ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Gezamenlijke uitwerking beleidsregels en werkinstructies

Uitwerking van de beleidsregels en werkinstructies met oog voor 'de bedoeling' samen met beleid én klantmanagers leidt tot beter op de jongere toegesneden beleid, eigenaarschap bij klantmanagers en meer houvast bij de toepassing van de vier weken zoektermijn in de praktijk.

Systeemoplossingen

Om maatwerk te kunnen bieden bij de beoordeling of de vier weken termijn moet worden toegepast, is het de vraag of er:

- meer waarborgen in de wet- en regelgeving van SZW moeten worden opgenomen over de betrokkenheid van de jongere en mensen uit zijn/haar leefwereld;
- op elkaar afgestemde waarborgen in wet- en regelgeving moeten worden opgenomen over samenwerking met andere organisaties om gebruik te kunnen maken van de daar aanwezige kennis over de kenmerken en omstandigheden van de jongere.

2.3. Jongeren krijgen van de dienst Werk & Inkomen geen ondersteuning terug naar school of naar werk door een verkeerde toepassing van de scholingsplicht

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Kunnen jongeren door het Rijk bekostigd onderwijs volgen, dan hebben zij geen recht op bijstand en hoeft de gemeente hen geen ondersteuning te bieden bij arbeidsinschakeling (artikelen 7 lid 3a en 13 lid 2c van de Participatiewet). Dit wordt ook wel de scholingsplicht genoemd. Wanneer jongeren tussen de 18 en 27 jaar zich bij de gemeente melden voor een bijstandsuitkering, moet de gemeente beoordelen of het volgen van onderwijs met studiefinanciering voor de jongere een reële optie is en daarmee als voorliggende voorziening moet worden beschouwd. Het beleid hierover moet de gemeente vastleggen in een gemeentelijke verordening.

Een minderheid van de gemeenten legt haar beleid echter vast in een gemeentelijke verordening. Daar waar wel sprake is van beleid, verschilt de invulling ervan aanzienlijk en is deze niet altijd goed uitvoerbaar. Zo vallen bij een deel van de gemeenten jongeren zonder startkwalificatie onder de scholingsplicht. Zij worden verwezen naar school. Terugkeer naar school is voor deze jongeren echter vaak geen reële optie. Zij hebben doorgaans al een heel traject achter de rug bij RMC en worden ook lang niet altijd toegelaten tot een opleiding. Jongeren zelf vinden de scholingsdienstverlening vaak onvoldoende concreet en praktisch. Ze krijgen geen antwoord op vragen die ze hebben of ze worden verwezen naar instanties waar ze al zijn geweest.

Oorzaken knelpunt

- De uitvoering is gewend strikt te handelen conform de regels en procedures. Regels en procedures geven houvast. Men is risicomijdend. De toegenomen handelingsvrijheid na de decentralisaties wordt nog niet afdoende benut. Weten is nog geen doen. Gedragsverandering kost tijd.
- De diensten Werk & Inkomen vinden het moeilijk om vast te stellen of scholing een reële optie is als de jongere geen documenten kan overleggen (artikel 41 lid 5), bijvoorbeeld een verklaring van een medisch specialist wanneer er een medische beperking is of een verklaring van RMC of een leerplichtambtenaar die aangeeft dat de jongere niet meer leerbaar is.
- Samenwerking met het leerwerkloket komt nog onvoldoende van de grond. Leerwerklokets zijn regionale samenwerkingsverbanden tussen gemeenten, UWV, SBB, onderwijsinstellingen en werkgevers. Ze zijn erop gericht om de transparantie van vraag en aanbod van scholing en EVC in het algemeen te vergoten en om de combinatie leren en werken in het bijzonder te stimuleren. De belangrijkste taken zijn het geven van scholings- en loopbaanadvies.
- De scholingsplicht wordt ook strategisch gebruikt om de deur dicht te houden en uitkerings- en re-integratiekosten te voorkomen, bijvoorbeeld in het geval een gemeente een 'tekortgemeente' is.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de uitvoerbaarheid

- Door een gebrekkige samenwerking met 'voorliggende voorzieningen' (onderwijs, WW) wordt geen gebruik gemaakt van de bij de betreffende organisatie aanwezige kennis over de kenmerken en omstandigheden van de jongere voor het maken van de inschatting of het volgen van onderwijs een reële optie is/het al dan niet toepassen van de scholingsplicht (zie knelpunten PM).
- Een efficiënte en effectieve samenwerking met andere organisaties wordt gehinderd door verschillende regio-indelingen (zie knelpunt PM) en door beperkingen in de mogelijkheid tot uitwisseling van gegevens als gevolg van privacywetgeving (zie knelpunt PM).
- Een gebrek aan maatwerk in het onderwijs draagt niet bij aan de mogelijkheid om onderwijs te volgen voor meer kwetsbare jongeren (zie knelpunten PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

De beoordeling of scholing in plaats van werk voor de jongere de meest passende route is naar duurzaam werk/of de scholingsplicht wordt toegepast, doet de dienst Werk & Inkomen samen met de jongere en mensen uit zijn/haar leefwereld, in het geval van 'een voorliggende voorziening' (onderwijs, zorg, detentie, WW) of 'een aanpalende voorziening' (zorg, schuldhulpverlening) met de betreffende organisatie die al kennis heeft van de kenmerken en omstandigheden van de jongere en in het geval van ontbrekende expertise met inzet van andere specialismen.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

-

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden over hoe te komen tot een scholingsadvies, die andere regio's ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Gezamenlijke uitwerking beleidsregels en werkinstructies

Uitwerking van de beleidsregels en werkinstructies met oog voor 'de bedoeling' samen met beleid én klantmanagers leidt tot beter op de jongere toegesneden beleid, eigenaarschap bij klantmanagers en meer houvast bij de toepassing van de scholingsplicht.

Systeemoplossingen

Om maatwerk te kunnen bieden bij de beoordeling of de scholingsplicht moet worden toegepast, is het de vraag of er:

- meer waarborgen in de wet- en regelgeving van SZW moeten worden opgenomen over de betrokkenheid van de jongere en mensen uit zijn/haar leefwereld;

- op elkaar afgestemde waarborgen in wet- en regelgeving moeten worden opgenomen over samenwerking met andere organisaties om gebruik te kunnen maken van de daar aanwezige kennis over de kenmerken en omstandigheden van de jongere.

2.4. Jongeren krijgen van UWV geen ondersteuning naar werk (op maat) door strikte toepassing van de Werkverkenner

Toelichting knelpunt en relevant beleid

In het kader van de Aanpak Jeugdwerkloosheid heeft UWV van medio 2015 tot medio 2017 7 miljoen euro gekregen van het ministerie van SZW om in de arbeidsmarktregio's samen met gemeenten in te zetten op *Matchen op werk*. UWV was daarbij verantwoordelijk voor jongeren met een WW-uitkering. Per arbeidsmarktregio heeft UWV een adviseur (gemiddeld 1fte) beschikbaar gesteld bij ieder regionaal Werkgeversservicepunt. Deze adviseurs maakten voorselecties van jongeren, matchten hen op vacatures en brachten hen actief bij werkgevers onder de aandacht. Voor medio 2015 bood UWV jongeren met een WW-uitkering alleen algemene online basisdienstverlening in de eerste drie maanden van werkloosheid.

Vanaf 1 juli 2017 geldt voor alle jongeren met een WW-uitkering het nieuwe dienstverleningsmodel, waarover UWV in het voorjaar van 2016 met het ministerie van SZW afspraken heeft gemaakt en waarin het werken met dienstverleningsformules voor doelgroepen is losgelaten. De nieuwe dienstverlening combineert de bestaande algemene online basisdienstverlening met een meer persoonlijke benadering. Welke dienstverlening nodig is, bepaalt UWV met behulp van de Werkverkenner, een online vragenlijst. De Werkverkenner is een op wetenschappelijke basis ontwikkeld instrument dat inzicht geeft in de kans op werkherleving binnen een jaar en de factoren die daarop van invloed zijn. Bij de inzet van de dienstverlening ligt de focus op de groep met een matige arbeidsmarktpositie (met 25 tot en met 50% kans op werkherleving binnen een jaar). Een deel van de extra middelen die het ministerie van SZW voor 2017 en 2018 beschikbaar heeft gesteld, zet UWV in voor dienstverlening aan WW-gerechtigden met een zwakke arbeidsmarktpositie (tot 25% kans op werkherleving binnen een jaar).

Jongeren met een WW-uitkering krijgen echter niet altijd passende ondersteuning.

Oorzaken knelpunt

- De afspraken die UWV landelijk heeft gemaakt met het ministerie van SZW over toepassing van de Werkverkenner en het budget dat daaraan is gekoppeld, beperkt de handelingsruimte voor medewerkers van UWV om naar eigen inzicht jongeren met een WW-uitkering ondersteuning op maat te kunnen bieden en om in geval van 'een voorliggende of naliggende voorziening' (onderwijs, bijstand) op regionaal niveau samen te werken (zie knelpunten PM).
- In tegenstelling tot de dienst Werk & Inkomen hoeft UWV niet te beoordelen of scholing in plaats van werk voor de jongere met een WW-uitkering de meest passende route is naar duurzaam werk.

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

De beoordeling of scholing in plaats van werk voor de jongere de meest passende route is naar duurzaam werk en, zo niet, of een jongere al dan niet zelfstandig werk zou kunnen vinden, doet UWV samen met de jongere en mensen uit zijn/haar leefwereld, in het geval van 'een voorliggende voorziening' (onderwijs) of 'een aanpalende voorziening' (zorg, schuldhulpverlening) met de betreffende organisatie die al kennis heeft van de kenmerken en omstandigheden van de jongere en in het geval van ontbrekende expertise met inzet van andere specialismen.

Jongeren die naar verwachting niet zelfstandig werk kunnen vinden, krijgen hierbij ondersteuning van UWV. Die ondersteuning wordt in het geval van 'een voorliggende voorziening' (onderwijs) of 'naliggende voorziening'(bijstand) tijdig vormgegeven ruim voor het moment van de daadwerkelijke overgang/overdracht. Dit om de transitie naar passend werk zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

-

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden over het bieden van maatwerk door UWV aan jongeren en de samenwerking daarbij met bijvoorbeeld de RMC-contactgemeente of de dienst Werk & Inkomen van gemeenten, die andere regio's - gegeven de (beperkingen van de) huidige beleidskaders - ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Systeemoplossingen

Vraag is of er waarborgen in de wet- en regelgeving van SZW moeten worden opgenomen voor het ondersteunen door UWV van jongeren met een WW-uitkering terug naar school.

Om vervolgens maatwerk te kunnen bieden bij de beoordeling of scholing in plaats van werk voor de jongere de meest passende route is naar duurzaam werk en, zo niet, of een jongere al dan niet zelfstandig werk zou kunnen vinden, is het de vraag of er:

- in de landelijke afspraken van het ministerie van SZW met UWV meer handelingsruimte op regionaal niveau moet worden geboden;
- meer waarborgen in de wet- en regelgeving van SZW moeten worden opgenomen over de betrokkenheid van de jongere en mensen uit zijn/haar leefwereld;
- op elkaar afgestemde waarborgen in wet- en regelgeving moeten worden opgenomen over samenwerking met andere organisaties om gebruik te kunnen maken van de daar aanwezige kennis over de kenmerken en omstandigheden van de jongere.

2.5. Jongeren krijgen geen ondersteuning (op maat) naar werk doordat zij moeilijk te bereiken en motiveren zijn, sprake is van multiproblematiek en een passende, integrale aanpak ontbreekt

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Veel gemeenten vinden het lastig om jongeren te bereiken en motiveren. Onder andere jongeren zonder startkwalificatie als gevolg van voortijdige schooluitval. Voor deze jongeren zijn vaak al vergaande inspanningen gedaan om ze terug te leiden naar het onderwijs, wat niet is gelukt. Een deel van hen is buiten beeld geraakt. Ze reageren niet op contactverzoeken.

Jongeren zijn ook niet altijd makkelijk te motiveren voor werk. Beroepen die populair zijn onder jongeren, bieden niet altijd goede kansen op werk. Ze slagen er niet in om zelfstandig geschikte beroepen in kaart te brengen en zijn niet zonder meer te motiveren voor alternatieven. Bij trajecten richting werk willen jongeren boven de 18 jaar ook graag een vorm van inkomen.

De problemen van jongeren kunnen bovendien heel divers zijn: schulden, psychische problemen, gezinsproblematiek, verslavingsproblematiek. Dit vraagt afstemming met andere specialismen, wat nog onvoldoende van de grond komt.

De gemeente moet op grond van de Participatiewet een plan van aanpak opstellen voor jongeren met een bijstandsuitkering waarin wordt ingegaan op de ondersteuning bij arbeidsinschakeling en de verplichtingen en deze samen met de jongere periodiek evalueren en zo nodig bijstellen (artikel 44a). Hoewel gemeenten voor bijna alle jongeren een plan van aanpak opstellen, verbetert het plan van aanpak de kansen op de arbeidsmarkt van de jongere meestal niet. Jongeren geven aan dat zij zich niet betrokken voelen bij hun plan van aanpak; ze kennen het niet, gebruiken het niet of vinden het niet nuttig. Er staan vaak alleen verplichtingen in, de toon is negatief en het plan van aanpak is lang niet altijd afgestemd op de kenmerken en omstandigheden van de jongere.

PM beleid UWV

Oorzaken knelpunt

- De jongeren die buiten beeld zijn geraakt, hebben vaak al de nodige teleurstellingen en tegenslagen in hun leven meegemaakt, zijn het vertrouwen in de overheid kwijt geraakt en hebben nauwelijks een ondersteunend netwerk.
- Er is vaak geen stok achter de deur in de vorm van een uitkering om contact te leggen om jongeren te activeren richting werk en het ontbreekt aan een persoonlijke, outreachende aanpak, eventueel met inzet van mensen uit de leefwereld van de jongere die hun vertrouwen hebben.
- Door de ontwikkeling van hun brein vragen jongeren een andere manier van begeleiden dan volwassenen. Jongeren komen minder snel in beweging doordat zij levenskeuzes vaak zien als een T-splitsing en bang zijn een verkeerde afslag te

nemen, waarna 'het nooit meer goed komt'. Ook hebben ze moeite met plannen en structureren. Beroepen en de arbeidsmarkt; het zegt hen weinig. Ze leren makkelijker door stapsgewijs te ervaren en te reflecteren op die ervaring.

- De expertise over hoe jongeren te bereiken en motiveren is versnipperd aanwezig, wordt nog weinig (bewust) gebruikt en zeker nog niet door alle verschillende specialismen (die wel zouden moeten samenwerken om tot een integraal plan te komen).
- Afstemming met aanpalende voorzieningen (zorg, schuldhulpverlening) vindt nog te weinig plaats. Ze spreken niet dezelfde taal. Ook de trajecten in de zorg zijn te weinig gericht op toeleiding naar onderwijs of werk. De organisatiestructuur van de zorg wordt als versnipperd ervaren. **PM: In hoeverre hindert een verschil in arbeidsmarktregio's en zorgregio's?**
- Minder dan een derde van de gemeenten heeft een document waarin concreet wordt beschreven hoe een plan van aanpak voor jongeren met een bijstandsuitkering dient te worden opgesteld. In de instructies is er weinig aandacht voor een diagnosestelling met behulp van een diagnose-instrument. In de uitvoering maakt tweederde van de klantmanagers hier geen gebruik van. In de formats worden diverse rubrieken behandeld, die vooral gaan over de verplichtingen van de klant. Het accent dat wordt gelegd op uitwerking van de verplichtingen in plaats van de ondersteuning bij arbeidsinschakeling, wordt veroorzaakt door de focus op handhaving als middel om uitkeringsafhankelijkheid te voorkomen.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de ondersteuning van jongeren

- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen naar werk die geen bijstandsuitkering hebben en/of bij wie arbeidsinschakeling relatief hoge kosten met zich meebrengt (zie knelpunt PM).
- De strikte toepassing van de Werkverkenner door UWV, waarvan de uitkomst leidend is voor welke werkzoekenden ondersteuning krijgen, draagt niet bij aan ondersteuning op maat naar werk van jongeren met een WW-uitkering (zie knelpunt PM).
- Door een gebrekkige samenwerking met 'voorliggende voorzieningen' (onderwijs, WW) wordt geen gebruik gemaakt van de bij de betreffende organisatie aanwezige kennis over de kenmerken en omstandigheden van de jongere (zie knelpunten PM).
- Een efficiënte en effectieve samenwerking met andere organisaties wordt gehinderd door verschillende regio-indelingen (zie knelpunt PM) en door beperkingen in de mogelijkheid tot uitwisseling van gegevens als gevolg van privacywetgeving (zie knelpunt PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

De dienst Werk & Inkomen (in geval een jongere geen uitkering heeft of een bijstandsuitkering heeft) dan wel UWV (in geval een jongere een WW-uitkering heeft) geeft een passende route richting werk vorm afgestemd op de kenmerken en omstandigheden van de jongere samen met de jongere en mensen uit zijn/haar leefwereld, in het geval van 'een voorliggende, aanpalende of naliggende voorziening' (onderwijs, zorg, detentie, WW, bijstand, schuldhulpverlening) met de betreffende organisatie die al kennis heeft van de kenmerken en omstandigheden van de jongere en in het geval van ontbrekende expertise met inzet van andere specialismen.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

PM teksten uit initiatievenoverzicht

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden over hoe jongeren te bereiken en motiveren en hoe te komen tot integrale dienstverleningsconcepten met betrokkenheid van de jongere zelf en mensen uit zijn/haar levenswereld, die andere regio's ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Gezamenlijke uitwerking werkinstructies

Uitwerking van werkinstructies met oog voor 'de bedoeling' samen met beleid én klantmanagers leidt tot beter op de jongere toegesneden beleid, eigenaarschap bij klantmanagers en meer houvast bij het vormgeven van het plan van aanpak.

Gezamenlijk programma voor verdere professionalisering

Samen met de klantmanagers uit de verschillende domeinen willen we de bestaande kennis en expertise samenbrengen over hoe jongeren te bereiken en motiveren en ondersteunen terug naar school of naar werk, de witte vlekken invullen en komen tot een trainings-/opleidingsaanbod dat past bij hun wensen en behoeften die we ook in de praktijk brengen en werkende weg daar waar nodig bijstellen.

Systeemoplossingen

Om maatwerk te kunnen bieden bij de ondersteuning voor arbeidsinschakeling is het de vraag of er:

- meer waarborgen in de wet- en regelgeving van SZW moeten worden opgenomen over de betrokkenheid van de jongere en mensen uit zijn/haar leefwereld;
- op elkaar afgestemde waarborgen in wet- en regelgeving moeten worden opgenomen over samenwerking met andere organisaties om gebruik te kunnen maken van de daar aanwezige kennis over de kenmerken en omstandigheden van de jongere.

2.6. Jongeren maken minder kans op werk door een gebrek aan werknemersvaardigheden en mogelijkheden om te leren op de werkvloer

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt hebben slecht zicht op wat een werkgever van hen vraagt. Werknemersvaardigheden, zoals op tijd komen, collegiaal gedrag vertonen, samenwerken, afspraken nakomen, communiceren, doorzettingsvermogen, hebben zij veelal niet van huis uit of op school meegekregen. Terwijl werkgevers die steeds belangrijker vinden. Goede werknemersvaardigheden zijn vooral voor (laagopgeleide) jongeren belangrijk, omdat die het ontbreken van passende werkervaring en een passende opleiding kunnen compenseren.

Werkgevers zijn doorgaans niet bereid werkzoekenden met gebrekkige werknemersvaardigheden een dienstbetrekking te bieden. Re-integratie-instrumenten waarbij werkzoekenden zonder dienstbetrekking leerwerkervaring opdoen door het verrichten van werkzaamheden op de werkvloer zijn bij uitstek bedoeld om hen meer kansen te bieden op een reguliere betaalde baan. In het geval van een uitkering noemen we dit 'werken met behoud van uitkering' (artikel 10a van de Participatiewet), waaronder de proefplaatsing, de werkervaringsplek, de participatieplaats en vrijwilligerswerk. Is er geen sprake van een uitkering dan wordt bij jongeren ook wel gesproken van 'stages na afstuderen', zoals de Startersbeurs. Het opdoen van leerwerkervaring door het verrichten van werkzaamheden zonder dienstbetrekking kan niet ongeclausuleerd worden ingezet. Enerzijds moet op grond van het arbeidsrecht loon worden betaald als feitelijk sprake is van een reguliere arbeidsrelatie. Anderzijds moet verdringing van regulier werk door verstoring van de concurrentieverhoudingen worden voorkomen.

PM beleid UWV

De mogelijkheden voor jongeren om te leren op de werkvloer zijn echter beperkt.

Oorzaken knelpunt

- Jongeren kunnen geen gebruik maken van de mogelijkheid om te werken met behoud van uitkering en zodoende leerwerkervaring op te doen als opstap naar regulier werk (artikel 7 lid 8 van de Participatiewet).
- Wel worden stages na afstuderen ingezet voor arbeidsinschakeling van jongeren die geen uitkering hebben. Daar zien we dat het in de praktijk lastig is om te bepalen wanneer leren ophoudt en het verrichten van regulier werk begint en dus ook of er al dan niet sprake is van verdringing of het onterecht niet betalen van loon. Er zijn werkgevers en bemiddelende organisaties die misbruik maken van het instrument en handhaving is niet zonder meer makkelijk. Dit alles leidt regelmatig tot politieke discussie over het al dan niet verder aan banden leggen van stages na afstuderen, een vergelijkbare discussie als bij werken met behoud van uitkering.
- De leerwerkervaring wordt nog onvoldoende vastgelegd om te kunnen worden gematerialiseerd (ook bij andere werkgevers).

- Samenwerking met het leerwerkloket komt nog onvoldoende van de grond. Leerwerkloketten zijn regionale samenwerkingsverbanden tussen gemeenten, UWV, SBB, onderwijsinstellingen en werkgevers. Ze zijn erop gericht om in het bijzonder de combinatie leren en werken te stimuleren. Zij creëren ook zelf leerwerkarrangementen.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de ondersteuning van jongeren

- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen naar werk die geen bijstandsuitkering hebben en/of bij wie arbeidsinschakeling relatief hoge kosten met zich meebrengt (zie knelpunt PM).
- De strikte toepassing van de Werkverkenner door UWV, waarvan de uitkomst leidend is voor welke werkzoekenden ondersteuning krijgen, draagt niet bij aan ondersteuning op maat naar werk van jongeren met een WW-uitkering (zie knelpunt PM).
- Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt hebben vaak gebrekkige werknemersvaardigheden, wat ook bijdraagt aan negatieve beeldvorming (zie knelpunt PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Jongeren krijgen de mogelijkheid om een geleidelijke transitie naar de arbeidsmarkt te maken door op maat leerwerkervaring op de werkvloer op te doen, die ook gematerialiseerd kan worden bij een andere werkgever. Bij de vormgeving moet een balans worden gevonden tussen het belang van de werkgever (die geen risico's wil lopen en dus niet zonder meer bereid is een dienstbetrekking te bieden bij een gebrek aan vaardigheden), het belang van de jongere (die gebaat is bij leren door te doen op de werkvloer en loon naar werken) en het belang van andere werkzoekenden en werknemers (geen verdringing/oneerlijke concurrentie).

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

Maatregelen ter voorkoming van verdringing bij het opdoen van leerwerkervaring

De Inspectie SZW heeft medio 2015 een kwalitatief onderzoek naar beleid en uitvoering bij tien gemeenten gedaan, genaamd 'Gemeentelijke aandacht voor verdringing door bijstandsgerechtigden'.

Mede naar aanleiding van voornoemd onderzoek heeft de Staatssecretaris van SZW gemeenten in de Verzamelbrief nogmaals opgeroepen om het beleid ter voorkoming van verdringing en onrechtmatig werken zonder loon explicieter in hun re-integratieverordening op te nemen. Zo wordt de gemeenteraad daadwerkelijk betrokken bij de nadere invulling van de randvoorwaarden en krijgen individuele klantmanagers meer houvast. Ook heeft de staatssecretaris begin 2016 een landelijke wethoudersbijeenkomst georganiseerd waar het vraagstuk hoe verdringing te voorkomen op de agenda stond.

Daarnaast is Divosa gevraagd om binnen het programma Effectiviteit & Vakmanschap een werkwijzer te ontwikkelen om zo scherp mogelijk invulling te geven aan beleid ter voorkoming van verdringing en onrechtmatig werken zonder loon (zoals het leveren van een bijdrage aan arbeidsinschakeling, het inzetten van het instrument

voor slechts een beperkte periode en onder begeleiding, geen openstaande vacature voor soortgelijke activiteiten en het verrichten van wisselende activiteiten) en om de mogelijkheden te schetsen voor operationalisering van beleid (zoals het expliciteren van beleid in re-integratieverordeningen, het organiseren van peer reviews, het bespreken van moeilijke gevallen, het instellen van een adviesraad, het opzetten van een meldpunt en het maken van afspraken met relevante partijen).

Tot slot ligt het initiatiefvoorstel Wet verdringingstoets in de Eerste kamer voor behandeling. **PM korte samenvatting**

PM beleid voor het vastleggen van opgedane leerwerkervaring, oa EVC

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden over de vormgeving van leerwerkervaring op de werkvloer, die andere regio's ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Gezamenlijke uitwerking beleidsregels en werkinstructies

Uitwerking van beleidsregels en werkinstructies met oog voor 'de bedoeling' samen met beleid én klantmanagers leidt tot beter op de jongere toegesneden beleid, eigenaarschap bij klantmanagers en meer houvast bij het vormgeven van (werken met behoud van uitkering en) stages na afstuderen.

Systeemoplossingen

Om een geleidelijke transitie naar de arbeidsmarkt te kunnen maken is het de vraag of ook jongeren de wettelijke mogelijkheid moeten krijgen om te werken met behoud van uitkering.

Vraag is of er waarborgen in de wet- en regelgeving van SZW moeten worden opgenomen over de vormgeving van het opdoen van leerwerkervaring op de werkvloer om een goede balans te vinden tussen het belang van de werkgever (die geen risico's wil lopen en dus niet zonder meer bereid is een dienstbetrekking te bieden bij een gebrek aan vaardigheden), het belang van de jongere (die gebaat is bij leren door te doen op de werkvloer en loon naar werken) en het belang van andere werkzoekenden en werknemers (geen verdringing/oneerlijke concurrentie).

2.7. Jongeren maken minder kans op werk door vooroordelen en het te weinig gebruiken van expertise en werkwijzen om negatieve beeldvorming te overbruggen

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Werkloosheid, ook onder jongeren, lijkt voor een deel te worden veroorzaakt doordat werkgevers zich (vaak onbewust) laten leiden door vooroordelen over leeftijd, naam, postcode, geringe werkervaring of het simpele feit dat ze een uitkering ontvangen. Voor deze werkzoekenden werkt de eerste indruk tegen ze. Vraag en aanbod komen niet vanzelf bij elkaar.

Juist deze werkzoekenden zijn gebaat bij actieve bemiddeling naar werk door gemeenten en UWV. Hier wordt echter nog onvoldoende invulling aan gegeven.

Oorzaken knelpunt

- Werkgevers letten vooral op in het oog springende signalen van geschiktheid: harde kenmerken als herkenbare werkervaring en passende opleiding. Ze hebben geen tijd en geen middelen om bij de selectie van nieuw personeel alle kandidaten individueel en op basis van objectieve selectiecriteria te beoordelen. Ook voorzien werkgevers bij bepaalde groepen werkzoekenden risico's als onvoldoende inzet, arbeidsritme, leervermogen, flexibiliteit of taalbeheersing of ze zijn bang voor ziekteverzuim, aanpassingsproblemen of spanningen op de werkvloer. Om risico's zo veel mogelijk te vermijden, wijzen werkgevers bepaalde werkzoekenden op voorhand af, terwijl het wel een goede match zou kunnen zijn.
- Daar komt bij dat jongeren niet goed weten hoe ze zichzelf moeten presenteren als ze reageren op vacatures. In hun cv laten ze te weinig van zichzelf zien en op sociale media is hun presentatie vaak te uitbundig. Het ontbreken van informatie (bijvoorbeeld gewenste competenties) of informatie die minder herkenbaar is voor de werkgever (bijvoorbeeld ervaring opgedaan bij een onbekende vrijwilligersorganisatie), beoordeelt de werkgever doorgaans als negatief.
- In de praktijk zien we dat de harde scheidslijn tussen klantmanager en adviseur werkgeversdienstverlening niet volstaat en dat er steeds meer 'brugfuncties' ontstaan om vraag en aanbod bij elkaar te brengen: professionals die zowel affiniteit met en expertise over jongeren hebben als commercieel zijn ingesteld. Zij zorgen voor 1-op-1 matching, oftewel een persoonlijke introductie van de kandidaat bij de werkgever. Actieve bemiddeling in de vorm van 1-op-1 matching is echter relatief arbeidsintensief en daarmee kostbaar.
- Er wordt door gemeenten en UWV nog weinig (bewust) gebruik gemaakt van de expertise over hoe negatieve beeldvorming 'werkt' en wat je als bemiddelaar kunt doen om negatieve beeldvorming te overbruggen. Negatieve beeldvorming is vooral 'pre-entry' een probleem: heeft de werkgever de werkzoekende eenmaal leren kennen, dan speelt negatieve beeldvorming vaak geen rol meer. Dus juist door werkzoekenden en werkgevers met elkaar kennis te laten maken vóór de formele sollicitatieprocedure kunnen vooroordelen worden weggenomen. Dan vindt selectie niet plaats op basis van beeldvorming over de groep, maar op basis van kennis van de persoon. Een kennismaking kan op kleine schaal plaatsvinden door 1-op-1 matching, oftewel een persoonlijke introductie van de kandidaat bij de werkgever. Of

door op grotere schaal matchingevents te organiseren waar meerdere (jonge) werkzoekenden en werkgevers elkaar ontmoeten.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de ondersteuning van jongeren

- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen naar werk die geen bijstandsuitkering hebben en/of bij wie arbeidsinschakeling relatief hoge kosten met zich meebrengt (zie knelpunt PM).
- De strikte toepassing van de Werkverkenner door UWV, waarvan de uitkomst leidend is voor welke werkzoekenden ondersteuning krijgen, draagt niet bij aan ondersteuning op maat naar werk van jongeren met een WW-uitkering (zie knelpunt PM).
- Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt hebben vaak gebrekkige werknemersvaardigheden, wat ook bijdraagt aan negatieve beeldvorming (zie knelpunt PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Jongeren die te maken hebben met negatieve beeldvorming krijgen de mogelijkheid van de dienst Werk & Inkomen (in het geval een jongere geen uitkering heeft of een bijstandsuitkering heeft) dan wel UWV (in geval een jongere een WW-uitkering heeft) om kennis te maken met een werkgever. Bij de vormgeving van de kennismaking wordt gebruik gemaakt van de expertise en werkwijzen om negatieve beeldvorming te overbruggen.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

PM beleid tegengaan vooroordelen/arbeidsmarktdiscriminatie

Handreiking Effectieve kennismaking tussen jongeren en werkgevers en WerkWeek Matchen op werk

Hoe je werkzoekenden en werkgevers met elkaar laat kennismaken om negatieve beeldvorming te overbruggen maakt veel uit: een slechte kennismaking heeft geen of zelfs een negatief, vooroordelen bevestigend effect, terwijl een goede kennismaking vooroordelen kan overbruggen en tot een baan kan leiden. In het kader van het programma Aanpak Jeugdwerkloosheid is onderzocht hoe kennismaking het beeld dat werkgevers hebben van de werkzoekende, positief kan beïnvloeden. Acht factoren dragen bij aan het overbruggen van vooroordelen, zoals vrijblijvendheid van de ontmoeting, een goede voorbereiding van de ontmoeting om onzekerheid weg te nemen, een gestructureerd verloop zodat rationele overwegingen de overhand krijgen en het vooraf delen van persoonlijke informatie zodat empathie ruim baan krijgt. Naast voorgaande factoren wordt in de handreiking een 10-tal bestaande, Nederlandse projecten beschreven waarbij werkgevers en jongeren elkaar leren kennen.

Omdat kennismaking, een persoonlijke ontmoeting tussen een werkgever en een jongere, het verschil kan maken, organiseerde Team Aanpak Jeugdwerkloosheid samen met gemeenten, UWV en hun partners de WerkWeek Matchen op werk. In heel Nederland vonden meer dan 60 regionale evenementen en 14.378 ontmoetingen plaats: van banenmarkten, speeddates tot bedrijfsbezoeken voor jongeren.

Praktijkoplossingen

PM tekst uit voorgenomen programma integratie/discriminatie

Gezamenlijk programma voor verdere professionalisering

Zie voor een toelichting knelpunt PM.

Systeemoplossingen

Vraag is hoe de kosteneffectiviteit beoordeeld wordt van actieve bemiddeling naar werk van (jonge) werkzoekenden als werkwijze om negatieve beeldvorming middels kennismaking te overbruggen.

2.8. Jongeren maken minder kans op werk door een gebrek aan passende begeleiding op de werkvloer

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Zijn jongeren die een afstand tot de arbeidsmarkt te overbruggen hebben eenmaal aan het werk dan is de kans op uitval groot zonder iemand bij wie ze terecht kunnen om hen te helpen bij bijvoorbeeld het aanleren van werknemersvaardigheden of om problemen of tegenslagen op de werkvloer of in de privésfeer te bespreken en waar nodig op te lossen. Arbeidsinschakeling van deze jongeren vraagt bovendien ook wat van de werkgever: draagvlak binnen het bedrijf, ruimte voor ontwikkeling en begeleiding door de werkgever zelf.

Een jobcoach kan helpen om het werk te leren, is bereikbaar wanneer er een probleem ontstaat en kan ook de werkgever en directe collega's ondersteunen. Het kan gaan om een externe jobcoach (inkoop van begeleiding, doorgaans van een gespecialiseerde jobcoachorganisatie), een interne jobcoach (de werkgever verzorgt de begeleiding zelf of organiseert zelf de begeleiding) of de gemeente verzorgt een jobcoach. Een jobcoach kan verder verschillen naar duur en begeleidingsintensiteit.

Gemeenten moeten in een verordening regels stellen met betrekking tot de ondersteuning bij arbeidsinschakeling. Die regels moeten in ieder geval bepalen onder welke voorwaarden personen uit de gemeentelijke doelgroep en werkgevers van deze personen in aanmerking komen voor in de verordening te omschrijven voorzieningen, waaronder de jobcoach. Jongeren die behoren tot de doelgroep loonkostensubsidie hebben aanspraak op begeleiding op de werkplek (artikel 10da van de Participatiewet).

PM beleid UWV

Begeleiding van jongeren op de werkvloer blijft echter nogal eens achterwege.

Oorzaken knelpunt

- Alleen jongeren die behoren tot de doelgroep loonkostensubsidie kunnen aanspraak maken op begeleiding op de werkvloer en derhalve is ook voorzien in specifiek budget (de integratie-uitkering sociaal domein).
- De juiste begeleiding is niet altijd voor handen om jongeren die een afstand tot de arbeidsmarkt te overbruggen hebben aan het werk te houden. Het vraagt enerzijds affiniteit met de doelgroep jongeren en anderzijds goede communicatieve en zakelijke vaardigheden richting de werkgever.
- Ook hebben sommige jongeren, zoals jongeren afkomstig uit pro of vso, begeleiding op de werkvloer voor langere tijd nodig, wat financieel knelt.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de ondersteuning van jongeren

- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen naar werk die geen uitkering hebben en/of bij wie arbeidsinschakeling relatief hoge kosten met zich meebrengt (zie knelpunt PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Jongeren (en hun werkgever) die begeleiding nodig hebben om het werk te kunnen blijven verrichten, krijgen daarbij ondersteuning.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

-

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden over de vormgeving van begeleiding op de werkvloer om uitval te voorkomen en over bundeling van budgetten, die andere regio's ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Gezamenlijke uitwerking beleidsregels en werkinstructies

Uitwerking van beleidsregels en werkinstructies met oog voor 'de bedoeling' samen met beleid én klantmanagers leidt tot beter op de jongere toegesneden beleid, eigenaarschap bij klantmanagers en meer houvast bij het vormgeven van begeleiding op de werkvloer.

Systeemoplossingen

Om uitval te voorkomen is het de vraag of er waarborgen in wet- en regelgeving moeten worden opgenomen over begeleiding van jongeren op de werkvloer.

3. Knelpunten en mogelijke oplossingen bij ondersteuning in het onderwijs

3.1. Jongeren in de entreeopleiding en op mbo-niveau 2 krijgen geen ondersteuning op maat door te theoretisch onderwijs en strikte toepassing van regels

Toelichting knelpunt en relevant beleid

De entreeopleiding in het mbo is geïntroduceerd om jongeren die niet meer leerplichtig zijn en om wat voor reden dan ook geen diploma in het voortgezet onderwijs hebben weten te halen, een nieuwe start en opstap te bieden naar vervolgonderwijs of naar de arbeidsmarkt. Om deze jongeren maatwerk te kunnen bieden is een aantal specifieke (wettelijke) waarborgen geïntroduceerd: een hogere bekostiging, aanpassing van de definitie voortijdig schoolverlaten² en het brede, meer beroepsgerichte kwalificatiedossier.

Binnen de entreeopleiding en mbo-niveau 2 hebben mbo-instellingen echter behoefte aan meer ruimte voor maatwerk. Dat wil zeggen, ruimte om het perspectief van de jongere centraal te stellen: een meer persoonlijke benadering met meer begeleiding en meer praktijkgericht in plaats van theoretisch onderwijs.

Oorzaken knelpunt

- Mbo-instellingen vinden dat vereisten uit wet- en regelgeving het leveren van maatwerk in de weg staat: Ze vinden de taal- en rekeneisen te hoog voor veel jongeren in de entreeopleiding, waardoor ze geen diploma kunnen halen. Ook kent de entreeopleiding een aantal verplichte examenmomenten, terwijl de opleiding maar een jaar duurt. Dat maakt het flexibel inrichten van het programma lastig.
- Het onderwijs is te theoretisch en zou meer praktijkgericht moeten zijn.
- Interne regelgeving binnen een mbo-instelling. **PM zoals?**
- Sommige mbo-instellingen zijn gewend strikt te handelen conform de regels en procedures. Regels en procedures geven houvast. Men is risicomijdend. Het systeem staat nog te veel centraal in plaats van 'de bedoeling'.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de ondersteuning van jongeren

- Wet- en regelgeving en bekostiging in het mbo zijn voor mbo-niveau 2 tot en met 4 gericht op het behalen van een mbo-diploma (**zie knelpunt PM**).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

De mbo-instelling geeft het onderwijsaanbod en de benodigde begeleiding vorm afgestemd op de kenmerken en omstandigheden van de jongere samen met de

² Studenten met een entreediploma en baan van meer dan 12 uur per week worden niet als voortijdig schoolverlater gezien.

jongere en mensen uit zijn/haar leefwereld, in het geval van 'een voorliggende of aanpalende voorziening' (bijstand, WW, zorg, detentie) samen met de betreffende organisatie die al kennis heeft van de kenmerken en omstandigheden van de jongere en in het geval van ontbrekende expertise met inzet van andere specialismen.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

Aanpassing regels

De eisen voor taal en rekenen gelden niet langer voor het behalen van een entreediploma. Ook is de eis vervallen voor de entreeopleiding dat het eerste examenmoment in het tweede deel van de opleiding moet plaatsvinden.

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden waarbij jongeren uit de entreeopleiding en op mbo-niveau 2 maatwerk wordt geboden, die andere mbo-instellingen ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Pilot regelvrije ruimte

Om het perspectief van de jongere centraal te stellen kan een pilot met regelvrije ruimte worden opgezet (een vergelijkbare pilot loopt bij het ROC van Amsterdam). Dit daagt instellingen uit om te zoeken naar nieuwe, passende oplossingen en om nader te duiden waar wet- en regelgeving knelt.

Systeemoplossingen

-

3.2. Jongeren krijgen geen toegang tot een BBL-opleiding door matig zoek- en solliciteergedrag en een gebrek aan (ondersteuning bij het vinden van) BBL-leerbanen

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Als een jongere minder affiniteit heeft met schools leren, dan is de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) in het mbo een meer passende onderwijsvorm. Het vinden van een BBL-leerbaan is primair de verantwoordelijkheid van de jongere.

Jongeren hebben hier echter moeite mee. Vindt de jongere geen BBL-leerbaan, dan mag hij/zij niet starten met een BBL-opleiding. Eventueel kan dan inschrijving plaatsvinden in de beroepsopleidende leerweg (BOL). De kans op uitval door een minder goed passende onderwijsvorm is dan wel aanwezig.

Oorzaken knelpunt

- Werkgevers vervullen voornamelijk vacatures via hun eigen sociale netwerk. Jongeren hebben echter nog geen professioneel netwerk. Daar komt bij dat jongeren niet goed weten hoe ze zichzelf moeten presenteren als ze reageren op vacatures.
- De ondersteuning van studenten of werkloze jongeren bij het vinden van een BBL-leerbaan is niet afdoende en niet eenduidig belegd. Onderwijsinstellingen, SBB, UWV, gemeenten, werkgeversservicepunten en leerwerkloketten zijn allemaal in meer of mindere mate actief.
- Het aantal BBL-leerbanen is fors gedaald de afgelopen jaren. Van 167.088 deelnemers in het schooljaar 2009/2010 naar 97.466 het schooljaar 2014/2015: een daling van 42%, het laagste aantal in de afgelopen 25 jaar. De sterke daling in de instroom van de BBL geldt voor alle vier niveaus, maar de daling van het aantal ingevulde BBL-plekken is het sterkst op niveau 2. Dat was (en is) in absolute aantallen de grootste groep binnen de BBL. In het recente advies van de SER over de toekomst van het beroepsonderwijs stelt de SER dat de daling van het aantal BBL-leerbanen niet alleen komt door de economische crisis. Ook verschillende structurele oorzaken spelen een rol. Deels gaat het om niet of nauwelijks te beïnvloeden factoren, zoals demografische ontwikkeling en stijging van het opleidingsniveau. Deels gaat het om beïnvloedbare factoren, zoals het imago van praktijkleren en de BBL, de rol van studie- en beroepskeuze, de invloed van overheidsbeleid (zoals omvorming van de WVA in een subsidieregeling, invoering taal- en rekenen) en de rol van veranderingen op de arbeidsmarkt in relatie tot arbeidscontracten (werkgevers zijn minder geneigd om meerjarige contracten af te sluiten met jongeren die op zoek zijn naar een BBL-plek). Hoewel in de Wet Werk en Zekerheid een uitzondering is gemaakt voor BBL'ers ten aanzien van 'ketenbepalingen' (het aantal tijdelijke contracten in 2 jaar) lijkt dit niet bij alle werkgevers duidelijk.
- Jongeren maken minder kans op een BBL-plek doordat werkgevers de kosten te hoog vinden. Werkgevers zijn minder bereid een BBL-plek te bieden aan (oudere) jongeren in verband met hogere loonkosten en als ze inschatten dat een jongere extra begeleiding nodig heeft waar geen extra subsidie tegenover staat of als ze vrezen voor uitval.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de ondersteuning van jongeren

- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen naar een BBL-leerbaan die geen bijstandsuitkering hebben (zie knelpunt PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Jongeren die (naar verwachting) niet zelfstandig een BBL-plek kunnen vinden, krijgen hierbij ondersteuning.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

Wet aanmelddatum en toelatingsrecht mbo en gedragscode

In het najaar van 2016 is het wetsvoorstel 'aanmelddatum en toelatingsrecht mbo' aangenomen door de Eerste Kamer. Het doel van dit wetsvoorstel is om de overstap van jongeren naar het mbo goed te laten verlopen en daarbij de positie van de student te versterken. Om dit te bereiken introduceert de wet (naast studiekeuzebegeleiding, het vervroegen van de aanmelddatum en introductie van het toelatingsrecht) de gedragscode.

De koepelorganisaties VNG, MBO Raad, VO-raad, PO-Raad en Ingrado hebben in afstemming met de ministeries van OCW en SZW de gedragscode opgesteld. Dit is een checklist waarmee het voortgezet onderwijs, de mbo-instelling en gemeenten op regionaal niveau een sluitende aanpak kunnen maken. Het doel is om jongeren bij de overstap naar het mbo in het vizier te houden, te ondersteunen.

BBL-offensief

De SBB heeft een BBL-offensief ingezet, om het aantal ingevulde BBL-plekken te vergroten. De SBB richt zich daarbij onder meer op kansensectoren; sectoren waar de BBL van oudsher minder sterk geworteld is, maar waar deze leerweg wel aansluit bij de inhoud van het werk. Het is zaak dat werkgevers in nieuwe sectoren zich bewust worden van de kansen die de BBL biedt om nieuwe werknemers op te leiden en hun deuren open zetten voor BBL-studenten. Ook is het essentieel om in een vroegtijdig stadium te weten welke jongeren belangstelling hebben voor een BBL-opleiding. SBB maakt op stagemarkt.nl een matchingsmodule, zodat studenten via een studentenprofiel leerbanen kunnen vinden, maar ook geattendeerd worden op nieuwe leerbanen die beschikbaar komen. Verder zorgt SBB voor een meldfunctie voor studenten die het via de reguliere kanalen niet lukt om een leerbaan te vinden.

Mbo-portal en studiebijsluiter

Informatie over studiekeuze, baankansen en daar waar mogelijk verdienpotentieel moeten al voor leerlingen in het voortgezet onderwijs duidelijk vindbaar zijn, zodat ze in staat zijn een weloverwogen studiekeuze te maken. Om dit te doen maakt SBB een gemakkelijk toegankelijke portal met beschikbare studiekeuze-informatie over het mbo. Een dergelijk MBO-portal garandeert een centrale, betrouwbare gegevensbron voor de informatievoorziening aan studenten, ouders, docenten, decanen en studieloopbaanbegeleiders. Ook wordt het gebruik van de studiebijsluiter door vo-scholen en mbo-instellingen de komende tijd verder gestimuleerd. In de studiebijsluiter vinden leerlingen en ouders duidelijke informatie over mbo-opleidingen.

SER-advies

De SER doet in recente adviezen voorstellen om meer aanbod van en instroom in de BBL te realiseren. Er worden ook voorstellen gedaan om meer maatwerk in regelgeving te brengen, zoals meer ruimte voor hybride leervormen tussen BOL en BBL in. Momenteel wordt geëxperimenteerd met combinaties van de BOL- en BBL-leerwegen ([zie ook knelpunt PM](#)).

Uitzondering minimumjeugdloon voor BBL

Het kabinet heeft bij de verhoging van het wettelijk minimumjeugdloon per 1 juli 2017 een uitzondering gemaakt voor BBL-plekken. Voor hen blijft het oude minimumjeugdloon gelden. Hiermee wordt het aanbieden van een BBL-plek aantrekkelijker voor werkgevers.

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden waarbij studenten of werkzoekende jongeren ondersteuning op maat krijgen bij het vinden van een BBL-plek, mogelijk als gevolg van gebruik van de gedragscode, die andere actoren ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Systeemoplossingen

Vraag is of er in duidelijker moet worden vastgelegd wiens verantwoordelijkheid het is om zowel studenten als werkloze jongeren te ondersteunen bij het vinden van een BBL-leerbaan.

3.3. Jongeren krijgen van mbo-instellingen geen toegang tot een opleiding door het ontbreken van een financiële prikkel

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Mbo-instellingen worden op verschillende manieren bekostigd: bekostiging via het cascademodel, diplomabekostiging en verstrekking van de resultaatafhankelijke vsv-subsidie,

Mbo-instellingen ervaren geen directe financiële prikkel om oudere en meer kwetsbare jongeren toe te laten tot een opleiding.

Oorzaken knelpunt

- In het mbo vindt de bekostiging plaats via het 'cascade-model'. Voor de entreeopleiding geldt in het eerste jaar een bekostiging van 1,2 en in het tweede jaar 0,6. Voor het 3e en de volgende verblijfsjaren is de bekostigingsfactor 0. Dit betekent in feite een bekostigingsduur voor de entreeopleiding van twee jaar. Vooral steden en instellingen met veel leerlingen uit armoede-probleem-accumulatiegebieden (apc-gebieden) geven aan dat dit gegeven de kenmerken van de doelgroep veel te kort is.
- Voor de mbo-niveaus 2 tm 4 geldt in het eerste jaar een bekostiging van 1,2. In het tweede tot en met het vierde jaar is de bekostigingsfactor gewoon 1,0. Voor een eventueel vijfde en zesde leerjaar geldt een bekostiging van 0,5. Voor deelnemers die nog langer een mbo-opleiding volgen ontvangt de school geen bekostiging meer. Ook voor deze doelgroepen kan een knelpunt ontstaan, vooral onder stapelaars van niveau 2 naar 3/4.
- Er wordt aangegeven dat het cascademodel een perverse prikkel oplevert om de meest kwetsbare studenten niet in te schrijven. Wettelijke waarborgen zijn er wel; er geldt voor de entreeopleiding een drempelloze instroom en vanaf 1 augustus 2017 geldt voor jongeren die een opleiding op mbo-niveau 2, 3 en 4 willen beginnen een wettelijk toelatingsrecht, mits zij de juiste vooropleiding hebben. Daardoor zou de druk op de bekostiging volgens sommige instellingen verder toenemen.
- Ook de diplomabekostiging zou een financieel knelpunt opleveren. De kans dat kwetsbare jongeren geen diploma halen is groter, terwijl mbo-instellingen (voor de opleidingen op niveaus 2, 3 en 4) gedeeltelijk worden bekostigd op basis van het diplomaresultaat. Voor de meest kwetsbare jongeren (entreeopleiding) bestaat geen bekostiging per diploma.
- De kans op uitval van deze jongeren is groter, wat de kans vergroot dat mbo-instellingen de resultaatafhankelijke vsv-subsidie mislopen.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de ondersteuning van jongeren

- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen naar werk die geen bijstandsuitkering hebben en/of bij wie arbeidsinschakeling relatief hoge kosten met zich meebrengt (zie knelpunt PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Jongeren voor wie scholing de meest passende route is naar duurzaam werk krijgen toegang tot onderwijs.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

Toevoeging bekostiging voor kwetsbare studenten

Mbo-instellingen die relatief veel kwetsbare studenten hebben (uit apcg-gebieden), ontvingen vorig jaar een extra toevoeging aan de bekostiging (12 miljoen verspreid over 3 jaar). Nader zou kunnen worden afgewogen of die aanvulling voldoende is gebleken of dat een meer stelselmatige oplossing nodig is.

Vsv-bekostiging is aangepast

OCW heeft de resultaatafhankelijke vsv-bekostiging voor mbo-instellingen in 2015 aangepast. Hierdoor ontvangen mbo-instellingen die de vsv-normen net niet redden alsnog een deel van de subsidie. Daardoor zou de prikkel voor instellingen om deze studenten niet toe te laten moeten verdwijnen.

Praktijkoplossingen

-

Systeemoplossingen

Vraag is hoe het stelsel uitgerust zou moeten worden zodat de verschillende bekostigingsprijkkels zich goed verhouden tot de maatschappelijke opdracht van mbo-instellingen om de toegankelijkheid tot het onderwijs te borgen en onderwijs aan alle jongeren (met de juiste vooropleiding) te bieden die willen en kunnen.

3.4. Jongeren krijgen van mbo-instellingen geen toegang tot een opleiding door het ontbreken van flexibele instroommomenten

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Hoewel de wet de ruimte biedt voor flexibele instroom in het mbo, blijkt in de praktijk vaak dat studenten en werkloze jongeren alleen in het begin en halverwege het studiejaar kunnen starten met een opleiding. Jongeren die in de tussenliggende tijd aan een opleiding willen beginnen, komen daardoor vaak thuis te zitten en zijn lange tijd inactief, wat het risico vergroot dat zij niet starten met een opleiding.

Oorzaken knelpunt

- Het blijkt voor mbo-instellingen praktisch lastig om iedere maand jongeren aan een opleiding te laten beginnen. Er zijn grenzen aan het flexibel inroosteren van docenten.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de ondersteuning van jongeren

- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen terug naar school of naar werk die geen bijstandsuitkering hebben en/of bij wie de ondersteuning relatief hoge kosten met zich meebrengt (zie knelpunt PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Jongeren voor wie scholing de meest passende route is naar duurzaam werk krijgen toegang tot onderwijs.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

Tussenvoorzieningen en heroriëntatietrajecten

Verschillende mbo-instellingen hebben de afgelopen jaren in het kader van het vsv-beleid tussenvoorzieningen of heroriëntatietrajecten ingericht om studenten die een andere opleiding willen gaan doen binnen de instelling te houden. Deze voorzieningen kunnen ook worden ingezet voor aankomend studenten die niet op een regulier moment aan een opleiding kunnen beginnen.

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Mbo-instellingen als Landsteden en Life College van Lentiz maken het studenten wel mogelijk om op ieder moment aan een entreeopleiding te beginnen. Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden waarbij studenten of werkzoekende jongeren ondersteuning op maat krijgen om tussentijds in te kunnen stromen in het onderwijs,

die andere actoren ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Nieuwe maatwerkoplossingen in het kader van het Perspectiefpact

De mbo-instelling kan samen met de gemeente in het kader van het Perspectiefpact verkennen of er maatwerkarrangementen gevormd kunnen worden voor (werkloze) jongeren die niet in staat zijn om een mbo-opleiding af te ronden of die geen toegang krijgen tot een opleiding door een gebrek aan flexibele instroommomenten, volwassenenklassen of het combineren van onderwijs met een deeltijdbaan dan wel zorg (**zie ook de knelpunten PM**).

Systeemoplossingen

Vraag is hoe flexibel een mbo-instelling moet zijn/alleen de verantwoordelijkheid moet dragen om maatwerkoplossingen te bieden voor (werkloze) jongeren die tussentijds willen instromen alsook of de financiële middelen hiervoor toereikend zijn.

3.5. Jongeren krijgen van mbo-instellingen geen toegang tot een opleiding door het ontbreken van voldoende klassen voor jongvolwassenen

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Het mbo is in principe toegankelijk voor mensen van alle leeftijden, maar instellingen kiezen er vaak voor om jongvolwassenen niet in klassen met jongere studenten te plaatsen. De reden daarvoor is dat de verschillen dusdanig groot zijn, dat deze de dynamiek in de klas verstoren met het risico op uitval. Het gevolg hiervan is dat jongvolwassenen die zich voor een mbo-opleiding aanmelden, niet worden ingeschreven en dus niet aan een opleiding kunnen beginnen.

Oorzaken knelpunt

- Mbo-instellingen geven aan dat jongvolwassenen baat hebben bij aparte klassen, maar dat dit niet altijd is te organiseren. Er zijn niet altijd genoeg jongvolwassenen die zich voor een opleiding aanmelden, om een klas mee te vullen.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de ondersteuning van jongeren

- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen terug naar school of naar werk die geen bijstandsuitkering hebben en/of bij wie de ondersteuning relatief hoge kosten met zich meebrengt (zie knelpunt PM).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Jongeren voor wie scholing de meest passende route is naar duurzaam werk krijgen toegang tot onderwijs.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

-

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden waarbij mbo-instellingen op (boven)regionaal verband afspraken hebben gemaakt over het opzetten van speciale klassen voor jongvolwassenen, die andere mbo-instellingen ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Nieuwe maatwerkoplossingen in het kader van het Perspectiefpact

De mbo-instelling kan samen met de gemeente in het kader van het Perspectiefpact verkennen of er maatwerkarrangementen gevormd kunnen worden voor (werkloze)

jongeren die niet in staat zijn om een mbo-opleiding af te ronden of die geen toegang krijgen tot een opleiding door een gebrek aan flexibele instroommomenten, volwassenenklassen of het combineren van onderwijs met een deeltijd baan dan wel zorg ([zie ook de knelpunten PM](#)).

Systeemplossingen

Vraag is hoe flexibel een mbo-instelling moet zijn/alleen de verantwoordelijkheid moet dragen om volwassenenklassen te bieden voor oudere (werkloze) jongeren alsook of de financiële middelen hiervoor toereikend zijn.

3.6. Jongeren krijgen van mbo-instellingen geen toegang tot een opleiding door het ontbreken van voldoende mogelijkheden om een opleiding te combineren met een deeltijdbaan of zorgtaken

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Hoewel mbo-instellingen de mogelijkheid hebben om een onderwijsprogramma op maat te maken, bieden zij dit lang niet altijd aan voor jongeren die geen voltijdsopleiding kunnen volgen omdat zij hun opleiding moeten combineren met een baan, zorg of zorg voor kinderen. Een aangepast onderwijsprogramma betekent overigens niet dat een student minder vakken hoeft te volgen, maar dat de student korter of langer over de opleiding kan doen.

Oorzaken knelpunt

- Een veelgehoord argument is dat mbo-instellingen veronderstellen dat studenten zich te allen tijden aan de urennorm moeten houden. Dat is echter niet het geval; de urennorm geldt alleen voor het opstellen van een onderwijsprogramma, niet voor individuele studenten. Mbo-instellingen kunnen voor individuele studenten een onderwijsprogramma op maat maken dat minder uren bevat dan de urennorm voorschrijft, mits het onderwijsprogramma aantoonbaar voldoet aan alle eisen van het kwalificatiedossier.
- Er zijn tal van mogelijkheden om maatwerkprogramma's voor individuele studenten te maken, maar de mogelijkheden daarvoor zijn niet bij alle mbo-instellingen bekend.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de ondersteuning van jongeren

- Een andere reden is dat mbo-instellingen uit financiële overwegingen deze vorm van maatwerk niet aanbieden. Voor studenten die langer over hun opleiding doen kan het zo zijn dat zij minder bekostiging ontvangen. Ook lopen deze studenten een groter risico om uit te vallen, waardoor instellingen de resultaatafhankelijke vsv-bekostiging niet dreigen te ontvangen ([zie knelpunt PM](#)).
- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen terug naar school of naar werk die geen bijstandsuitkering hebben en/of bij wie de ondersteuning relatief hoge kosten met zich meebrengt ([zie knelpunt PM](#)).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Jongeren voor wie scholing de meest passende route is naar duurzaam werk krijgen toegang tot onderwijs.

Beleid dat al is ingezet ter verbetering

[Servicedocument over urennorm](#)

Het is bijvoorbeeld mogelijk om af te wijken van de urennorm. De Inspectie van het Onderwijs heeft een servicedocument gemaakt waarin staat hoe mbo-instellingen flexibel om kunnen gaan met de urennorm in hun onderwijsprogramma's en biedt ook aan om hierover mee te denken.

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden waarbij mbo-instellingen maatwerkoplossingen aanbieden aan studenten die geen voltijdsopleiding kunnen volgen, die andere mbo-instellingen ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Nieuwe maatwerkoplossingen in het kader van het Perspectiefpact

De mbo-instelling kan samen met de gemeente in het kader van het Perspectiefpact verkennen of er maatwerkarrangementen gevormd kunnen worden voor (werkloze) jongeren die niet in staat zijn om een mbo-opleiding af te ronden of die geen toegang krijgen tot een opleiding door een gebrek aan flexibele instroommomenten, volwassenenklassen of het combineren van onderwijs met een deeltijdbaan dan wel zorg (zie ook de knelpunten PM).

Systeemoplossingen

Vraag is hoe flexibel een mbo-instelling moet zijn/alleen de verantwoordelijkheid moet dragen voor (werkloze) jongeren die hun opleiding willen combineren met een baan of zorg alsook of de financiële middelen toereikend zijn om maatwerkoplossingen te bieden.

3.7. Jongeren kunnen de overgang naar werk niet maken door een gebrek aan nieuwe vormen van praktijkleren en het niet kunnen aantonen over welke vaardigheden zij wel beschikken als ze geen diploma hebben

Toelichting knelpunt en relevant beleid

Sommige studenten en werkloze jongeren zijn gebaat bij leren in de praktijk, maar zijn niet in staat een volledige mbo-opleiding af te ronden. Ze hebben vervolgens ook moeite met het vinden van werk, omdat ze bij een werkgever niet aan kunnen tonen over welke kennis en vaardigheden zij beschikken.

Oorzaken knelpunt

- Ook in de BOL-leerweg zijn vormen van praktijkleren mogelijk, zoals praktijksimulaties en lessen op locatie van bedrijven. Onderwijsinstellingen maken hierin echter eigen keuzes. Sommige jongeren raken door de te schoolse opzet van het onderwijs gedemotiveerd en verlaten voortijdig de opleiding. De BBL-leerweg is meer praktijkgericht, maar daar knelt het gebrek aan BBL-leerbanen ([zie knelpunt PM](#)).
- Voor jongeren die geen mbo-opleiding kunnen volgen, zijn wel maatwerktrajecten mogelijk die worden aangeboden door (semi-)particuliere aanbieders. In deze trajecten werken jongeren onder begeleiding in een bedrijf en leren daar werkzaamheden uit te voeren en behalen zo mogelijk een branchecertificaat. Deze trajecten worden door werkgevers en/of de gemeente bekostigd. Deze trajecten zijn vanwege de benodigde persoonlijke begeleiding vrij duur (ongeveer € 20.000,- per jongere per jaar).
- Het is nu nog maar beperkt mogelijk om certificaten te verkrijgen voor onderdelen van een mbo-opleiding.

Andere knelpunten die van invloed zijn op de ondersteuning van jongeren

- De dienst Werk & Inkomen heeft geen directe financiële prikkel om jongeren te ondersteunen naar een leerwerkbaan die geen bijstandsuitkering hebben en/of bij wie de ondersteuning relatief hoge kosten met zich meebrengt ([zie knelpunt PM](#)).

Gewenst resultaat gezien de bedoeling, wat we het liefst zouden willen voor de jongere

Jongeren die niet in staat zijn een voltijds mbo-opleiding af te ronden, krijgen - als dat voor hen de route is naar zo duurzaam mogelijk werk - ondersteuning bij praktijkleren op maat en verzilvering van opgedane kennis en vaardigheden.

Beleed dat al is ingezet ter verbetering

Verkenning van hybride vormen van praktijkleren

Het ministerie van OCW verkent de mogelijkheden om nieuwe, hybride vormen van praktijkleren in te voeren. Momenteel wordt geëxperimenteerd met combinaties van

de BOL- en BBL-leerwegen. In dit experiment volgt de student het eerste deel van de opleiding op school (BOL) om vervolgens het diploma te behalen bij de werkgever die het onderwijs in het BBL-deel van de opleiding verzorgt.

Instellingsverklaring

Sinds 2016 kan een student, als hij/zij de opleiding verlaat zonder mbo-diploma, de mbo-instelling verzoeken om een instellingsverklaring waarop wordt vermeld welke onderdelen van de opleiding hij/zij wel heeft gehaald.

Mbo-certificaten

Het OCW-beleid voor permanent leren in het mbo biedt mogelijk kansen. Een van de maatregelen betreft de introductie van mbo-certificaten, zodat werkenden en werkzoekenden (in het niet-bekostigd onderwijs) arbeidsmarktrelevante delen van mbo-opleidingen kunnen volgen die afgesloten worden met een door OCW erkend mbo-certificaat. De mbo-certificaten hebben ook een meerwaarde voor jongeren die zonder diploma een mbo-opleiding verlaten. Bij uitval uit een diplomagerichte opleiding kan een student namelijk ook een certificaat ontvangen, als hij het betreffende onderdeel heeft behaald. De invoering van mbo-certificaten bevindt zich op dit moment nog in een beginstadium. Gekozen is voor een gefaseerde invoering. In 2016 is gestart met het verbinden van certificaten aan een aantal keuzedelen, dit aantal wordt de komende jaren uitgebreid. Ook worden in de toekomst certificaten verbonden aan beroepsgerichte onderdelen van een kwalificatie.

Scholingsvouchers

Een andere maatregel betreft het voornemen voor scholingsvouchers; werkenden en werkzoekenden kunnen deze benutten voor onder meer het volgen van cursussen en (delen van) mbo-opleidingen. De beleidsvorming is nog in de beginfase. Uitwerking van dit voornemen zal gebeuren door het nieuwe kabinet.

Project Boris

Verschillende pro- en vso-scholen werken met het project 'Boris zoekt een baan'. Boris laat leerlingen werken in de praktijk en kijkt per individu welke werkprocessen zij kunnen leren. Boris maakt daarbij gebruik van de kwalificatiestructuur van het mbo. Deze methodiek kunnen scholen benutten in de arbeidsmarkttoeleidende trajecten. Boris is op dit moment nog geen structurele voorziening voor pro en vso. OCW evalueert de resultaten van het project Boris en neemt dan een besluit over voortzetting. Bij deze evaluatie kan ook worden bekeken hoe de ervaringen benut kunnen worden voor het mbo.

PM EVC

Praktijkoplossingen

Inventarisatie goede praktijkvoorbeelden en overdraagbare werkende elementen

Door middel van 'appreciative inquiry' kunnen de overdraagbare werkende elementen in beeld worden gebracht uit goede praktijkvoorbeelden over vormen van praktijkleren in de BOL, die andere mbo-instellingen ook daadwerkelijk willen, kunnen en gaan toepassen. Appreciative Inquiry is gericht op meer van het goede doen en dat ook 'eigen' maken.

Nieuwe maatwerkoplossingen in het kader van het Perspectiefpact

De mbo-instelling kan samen met de gemeente in het kader van het Perspectiefpact verkennen of er maatwerkarrangementen gevormd kunnen worden voor (werkloze) jongeren die niet in staat zijn om een mbo-opleiding af te ronden of die geen toegang krijgen tot een opleiding door een gebrek aan flexibele instroommomenten, volwassenenklassen of het combineren van onderwijs met een deeltijdbaan dan wel zorg (zie ook de knelpunten PM).

Evaluatie instellingsverklaring

Het ministerie van OCW en de MBO Raad kunnen verkennen of het huidige format van de instellingsverklaring voor potentiële werkgevers voldoende transparant is, of werkgevers hiermee een goed beeld krijgen van wat een jongere wel en niet kan. Bij deze verkenning kunnen de ervaringen met de praktijkverklaring van het project Boris worden meegenomen. Indien nodig kan het format worden aangepast.

Systeemoplossingen

Vraag is hoe flexibel een mbo-instelling moet zijn/alleen de verantwoordelijkheid moet dragen voor nieuwe vormen van praktijkleren voor (werkloze) jongeren die niet in staat zijn een voltijds mbo-opleiding af te ronden.